

MÁSODIK IDEGEN NYELV - LATIN NYELV

HELYI TANTERV

a

CISZTERCI REND NAGY LAJOS GIMNÁZIUMA

9-12. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

Pécs, 2020.

Bevezetés

A latin nyelv tanítása során érvényesül a Nemzeti köznevelési törvénynek és NAT-nak az alapelve, amely az oktatás feladatát a nemzeti műveltség átadásában, az egyetemes kultúra közvetítésében, a szellemi-érzelmi fogékonyság és az erkölcsi érzék elmélyítésében jelöli meg. A latin nyelv tanulása közben változatos módon fejlődnek a tanuláshoz szükséges készségek, képességek, ismeretek és attitűdök. Ezek megalapozzák a tanulóknál a közjóra, a nemzeti és társadalmi összetartozásra való törekvést. A tanulók a római irodalommal való ismerkedés közben egyéni és közösségi célok összhangjával és feszültségével találkoznak, így az együttműködési formák keresése iránti igény is erősödik bennük. A szövegek megértéséhez szükséges önfegyelem és képzelőtehetség hat intellektuális érdeklődésük felkeltésére. Lehetőség nyílik arra, hogy az elsajátított tudás beépüljön énképükbe, fejlődjék önismeretük.

Latintanulással sokoldalúan lehet fejleszteni a tanulás képességet, fokozható a tanulás iránti motiváció, és mód nyílik különböző tanulási stratégiák elsajátítására. A pedagógusnak fel kell tárnia a tanulók előzetes ismereteit, és törekednie kell a belső motiváció megerősítésére is. Az egyénekhez alkalmazkodó differenciált módszerek segítenek az eltérő igényű tanulók fejlesztésében, motivációjuk megőrzésében. Ezek a módszerek a tehetséggondozásban is fontos szerepet játszanak.

A latin nyelvvel való foglalkozás fejleszti a tanulók anyanyelvi kommunikációs kompetenciáját a nyelvészeti fogalmak rendszerszerű használata, a szövegek többretegű jelentésének felfedezése, pontos és stílushű fordítások készítése révén.

A latin nyelv esetében az idegen nyelvi kompetenciát írott szövegek olvasásával és értelmezésével fejlesztjük. A latintanulásban nagy szerepe van a szövegszerkesztés logikai vizsgálatának. E tevékenység során megerősödnek a matematikaihoz hasonló logikai kompetenciák: az analízáló és szintetizáló képesség, a fogalmakra épülő összefüggések keresése, az érvek láncolatának követése. Ezek segítik majd a tanulókat a jelenségek megértésében, a problémák megoldásában az élet különböző területein.

A latin nyelv tanulása során erősödik a környezettudatos és a társadalmi kérdések iránt felelősséget érző gondolkodás. A vidéki életvitel, a városi ház, a mezőgazdaság kultúrájának megismerése segít a munkaeszközök, a munkamódszerek, a munkaszervezés és a munka fontosságának megértésében. Az emberi kapcsolatok elemző értékelésével a tanuló mélyebben megérti a család társadalmi szerepét, illetve a családon belüli szerepeket, feladatokat. A tanuló a latin művelődéstörténet segítségével értelmezheti a szülői és gyermeki felelősség fogalmát, erősödhet benne a különböző generációk tagjai iránti tisztelet. A neveléssel, az iskolázás jellegzetességeivel, az iskoláztatás szakaszaival való foglalkozás során rávilágíthatunk a tanulás fontosságára.

A tanulók alaposabban megismerik a klasszikus műveltség és a mai európai kultúra közötti folyamatosságot, ennek közvetítő eszközeit, a művészetek és a tudományok hagyományőrző funkcióját.

A művészetekkel, mint az önismeret, önkifejezés eszközeivel való foglalkozás, segít az egyéniség kibontakoztatásában. Az ókori görögök és rómaiak tudatosan figyeltek testi egészségükre; e gondolatok művészi megformálásával ismerkedve fejlődhet a tanulók egészségtudatos gondolkodása. A logikus gondolkodás fejlesztése hozzájárul a digitális kompetencia fejlesztéséhez, pl. az információ felismerésében, értékelésében, bemutatásában, a közvetített tartalmak kritikus és etikus használatában. Mód nyílik a digitális kompetencia közvetlen fejlesztésére is, ha a tanítás és a tanulás során felhasználjuk az internet által nyújtott

lehetőségeket, pl. a megfelelő források keresésére, művelődéstörténeti anyagok online tanulmányozására és szótározáskor.

Mindezek a tartalmak és tevékenységek együttesen a szociális és állampolgári kompetencia, illetve a kezdeményezőképeség vonatkozásában is éreztetik fejlesztő hatásukat: a személyek és kultúrák közötti párbeszédre törekvésben, a különböző nézőpontok megértésében, az emberi jogok tiszteletében, a reális alapokon nyugvó nemzeti identitásban és az Európához való kötődésben, valamint a kreatív és innovatív problémamegoldó tevékenységben.

A szövegek feldolgozása során az esztétikai-művészeti tudatosság is fejlődik. A tanulók nyitottabbá válnak, képesek lesznek arra, hogy egyes műalkotásokat mélyebben megértsenek, önállóan feldolgozzanak. A művekben megjelenített témák, élethelyzetek, formai megoldások megvitatásával fejlődik esztétikai érzékük és szociális kompetenciájuk, erősödnek empátikus képességeik, fogékonyabbak lesznek a nemzeti és az európai kulturális örökség iránt, így az átlagosnál nagyobb beleélő képességre tehetnek szert.

A latin mind a mai napig a műveltség és a tudományos élet nyelve. Egyetlen tudomány sem tud lemondani arról, hogy szókincsét a latin nyelv kincsesházából gazdagítsa. A történelem megismerésének is elengedhetetlen eszköze a latin nyelvben való jártasság, hiszen 2500 év óta a legtöbb forrás latin nyelven íródott. Kultúránk is latin gyökerű: erre épül az irodalom, a tudomány, a jog és a vallás. Magyarországon 1844-ig volt a latin hivatalos nyelv, így a mi nyelvünk is sokat megőrzött ebből.

Mindezek a célok és feladatok megkívánják a hatékony, önálló tanulás fejlesztését. Ennek elősegítése érdekében, illetve a NAT-tal és a latintanítás hazai hagyományaival összhangban a latin kerettanterv három tematikai egységre épül: grammatikai ismeretek, szövegfeldolgozás, műveltség.

A NAT az idegen nyelv tanulásának legfontosabb célját a kommunikatív kompetencia, ezen belül a nyelvi kompetencia fejlesztésében határozza meg. Tekintettel arra, hogy a latin nyelvet elsősorban írott szövegek olvasására és megértésére használják a tanulók, a nyelvi kompetenciák fejlesztésében kiemelt szerepet játszanak a grammatikai ismeretek a célrendszer meghatározásakor.

A grammatikai tanulmányok célja a latin nyelv nyelvtanának megismertetése, a mondatelemzéshez szükséges nyelvészeti fogalmak kialakítása, valamint a grammatikai elemzőkészség fejlesztése.

A szövegfeldolgozás célja, hogy fejlesszük az irodalmi művek befogadására való készséget a szövegek grammatikai és stilisztikai elemzésén keresztül.

A műveltség célja a görög-római kultúrának, mint az európai műveltség egyik alapjának és a magyarországi latin hagyományok jelentőségének megismertetése, a görög-római kultúra más tantárgyakkal, tudományágakkal, műveltségterületekkel (magyar nyelv és irodalom, vizuális kultúra, ének-zene, természetismeret, hittan...) való kapcsolatának bemutatása, a tanulók látókörének fejlesztése, szélesítése.

Az esetek többségében minden latinórán előfordul mindhárom kerettanterv-beli tematikai egység. Ezért helyi tantervünkben a kerettanterv szerinti tematikai egységeket a felhasznált tankönyveket követve osztottuk be új tematikai egységekbe.

A kerettanterv alapvetően a B1 szintet célozza meg, de a hazai latintanítás hagyományaihoz híven lehetőséget kínál arra, hogy a tanulók az adott időkeretben ennél magasabb szintre is eljuthassanak.

	10. évfolyam, minimumszint	12. évfolyam, minimumszint
Latin nyelv	A2	B1

Az IKT alkalmazások készségszintű kialakítása és fejlesztése

A tanulók szerezzenek tapasztalatokat és jártasságot a kommunikációs és információs technológiák felhasználásában idegen nyelvi tanulmányaik során, ezzel is segítve az autonóm nyelvtanulóvá válást.

Az információs és kommunikációs technológiák (IKT) minden eddiginél több lehetőséget biztosítanak a nyelvtanulóknak és tanároknak a célnyelvvel és célnyelvi közösséggel kialakítható közvetlen kapcsolatra. Az IKT jelentősen növelheti a klasszikus nyelvtanítás és nyelvtanulás eredményességét, közvetlen hozzáférést biztosítva a célnyelvi kultúrához, azaz lehetővé teszi autentikus célnyelvi modellek keresését és felhasználását. Az IKT a korszerű klasszikus nyelvoktatás, a differenciálás kiváló eszköze.

A nyelvtanulási stratégiák kialakítása

A nyelvtanulási folyamat sikeressége szempontjából kiemelt jelentőségűek a nyelvtanulási stratégiák. Az idegennyelv-tanulás nyújtson további lehetőséget az eredményes tanulás módszereinek elsajátítására: az előzetes tudás mozgósítására, az egyénre szabott módszerek kialakítására, a csoportos, együttműködő tanulásra, az önművelés igényének kialakítására, az élethosszig tartó tanulás fontosságának felismerésére.

A tanulók értékelése

Az értékelésnek az általános iskolai nyelvtanulás teljes időtartama alatt az a legalapvetőbb funkciója, hogy motiválja a tanulót az idegen nyelv tanulásában. Ezért a visszajelzés is minden évfolyamon elsősorban pozitív, a kevésbé sikeres, javításra szoruló fejlesztések csak a pozitívumokhoz képest kaphatnak hangsúlyt. A tanuló maga is egyre inkább képessé válik saját eredményeinek, eredményességének értékelésére mind a tanóra, mind a tanórán kívül folytatott idegen nyelvi tevékenység során.

Kialakul emellett az a funkció is, hogy visszajelzést adjon arról, a tanuló a készségfejlesztés területén az adott időpontban (a tanév közben folyamatosan vagy a tanév végén) éppen hol tart.

Visszajelzés a tanulónak (és a szülőnek), hogy melyek az erős és gyenge pontjai, milyen attitűd jellemzi a nyelvtanuláshoz való viszonyát, honnan meríthet bátorítást, önbizalmat, illetve hová kell még energiát befektetnie.

Fontos, hogy az értékelés rendszeres legyen, tartalmazzon formális (pl. dolgozat) és nem formális (órai munka) elemeket. Az értékelés során is ügyelni kell a differenciálás elvére, például külön feladatokkal ösztönözhetjük a motiváltabb tanulókat.

Egyéb javaslatok

Az egyéni értékelés különböző formái:

- Órai munka
- Önálló szóbeli felelet
- Nyelvtani dolgozatok
- Rendszeres szódolgozat, tanult új nyelvtani jelenségek aktív számonkérése
- Témazáró dolgozatok
- Önálló, produktív írásbeli munka (pl. szövegfordítás jó és helyes magyarsággal, házi fordítás/dolgozat) készítése
- Pár- és csoportmunkában való részvétel (pl. vetélkedő, szerepjáték)

A tanulók értékelésének főbb szempontjai:

- Aktivitás és részvétel a tanulói tevékenységek során.
- Szóbeli és írásbeli feleletek, beszámolók esetében az összefüggő, követhető, logikus gondolatmenetre és árnyalt fogalmazásra való törekvés.
- Történelmi események, jelenségek, folyamatok, személyek elhelyezése időben és térben, tájékozódás a történelmi térképen.
- Egyéni és csoportos képességfejlesztő feladatok (pl. szövegfeldolgozás -, kép-, film-, ábra) megoldása.
- Projektek (pl. házi dolgozatok, előadások, makettek, filmek, egyéb digitális anyagok) egyéni vagy csoportos elkészítése.
- Tanórán kívüli információszerzés, pl. kutató- és gyűjtőmunka produktumainak bemutatása, tanulmányi kirándulásokról, múzeum-látogatásokról készült jegyzőkönyvek, élménybeszámolók tartása.

Segítő értékelés a tanítási órán és egy-egy téma összefoglalásakor

A) Feladata

ellenőrizni, mit sikerült és mit nem sikerült elsajátítaniuk a tanulóknak;
visszajelzést adni a tanárnak munkájáról;
visszajelzést adni a tanulónak és a szülőknek a tanuló haladásáról.

B) Alapelvei

Az értékelés általános alapelvei tekintetében fontosnak tartjuk az alább megfogalmazott normákat:

1. Valamilyen módon a tanuló minden megnyilatkozására (teljesítményére, magatartására, szorgalmára) reagálni kell.
2. Sokkal több jutalmazást mint büntetést kell alkalmazni.
3. A büntetést célszerű biztatással összekapcsolni.
4. A büntetés nem lehet megbélyegző.
5. A tanuló pozitív kötődése a feltétele annak, hogy a tanuló elfogadja az értékelést.
6. A gondoskodó büntetés hatásosabb mint a semleges.
7. A negatív értékelés hatását növeli, ha az pozitívat követ. Vagyis a büntetés hatásosabb, ha a tanuló előtte dicséretet kapott.

8. A minimális kényszer és a vele összekapcsolt indoklás együttesen a legnagyobb értékű változást eredményezheti.
9. A büntetés csak akkor ösztönző, ha gyenge a tanulóban a kudarcélmény. Erős kudarcélménynek nincs ösztönző hatása, viszont sok negatív következménye lehet.
10. A finom hatások megőrzik a tanuló érzékenységét, az erős, durva hatások lerontják.
11. A pedagógus értékelő megnyilatkozásaiban a szubjektív hangvétel eredményesebb, mint a tárgyilagosságra törekvő.
12. Egy-egy ráhatásnak nem azonnali a következménye, csak belső érési folyamatot indítottunk el, és csak hosszabb érési idő után jelenik meg a kívánt magatartási forma.

C) Tartalma

- Nyelvtani ismeretek ismétlésének ellenőrzése
- Új nyelvtani ismeretek megértésének ellenőrzése
- Mondatmegértés ellenőrzése (ajánlott: ágrajz segítségével)
- Latinról magyarra fordítás
- Művelődéstörténeti alapfogalmak értésének ellenőrzése
- Új művelődéstörténeti ismeretek elsajátításának ellenőrzése

D) Módszere

- Tanulók egyéni otthoni munkájának értékelése
hétvégi, hosszabb (évenként növekvő terjedelmű) latinról magyarra fordítás
beadása írásban
szótározás, szókincs ellenőrzése
nyelvtani gyakorlatokból álló házi feladat ellenőrzése
- Tanulók munkájának megfigyelése a tanítási órán
memoriter (szállóigék) kikérdezése
nyelvtani ismeretek rendszeres ellenőrzése gyakorlatokkal
nyelvtani ismeretek alkalmazásának ellenőrzése új szöveg fordításánál
- Szóbeli felelet
elemei: ismert, közösen lefordított szöveg elemzése, fordítása
nyelvtani ismeretek ellenőrzése a szöveg elemeinek változtatásával
művelődéstörténeti ismeretek ellenőrzése
fogalommagyarázat
kép, ábra felismerése és magyarázata
összefüggő előadás
- Feladatlap vagy röpdolgozat
elemei: szavak teljes szótári alakkal
nyelvtani ismeretek
művelődéstörténeti ismeretek ellenőrzése
feladatlap formájában
fogalmazás (esszé) formájában
- Témazáró nagydolgozat
latinról magyarra fordítás (egészórás)
művelődéstörténeti témákból

A tankönyvválasztás szempontjai

- a taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének;
- a taneszköz legyen jól tanítható a helyi tantervben meghatározott, a latin nyelv tantárgy tanítására rendelkezésre álló órakeretben;
- a taneszköz segítségével a latin nyelv tantárgy kerettantervében megadott fogalomrendszer jól megtanulható, elsajátítható legyen
- a taneszköz minősége, megjelenése legyen alkalmas a diákok esztétikai érzékének fejlesztésére, nevelje a diákokat igényességre, precíz munkavégzésre, a taneszköz állapotának megóvására;
- a taneszköz segítséget nyújtson a Latin nyelv tantárgy tanulásához megfelelő szemlélet kialakításához, ábraanyagával támogassa, segítse a tanári magyarázatot és az önálló fordítást és tanulást is;

Tantárgyi tartalom

Tantervünk a következő tankönyvek ütemezését követi:

N. Horváth Margit – Dr. Nagy Ferenc: Latin nyelvkönyv I-IV.

A **négy évfolyamos** képzés két pedagógiai szakaszból áll (9-10. évf., illetve 11-12. évf.), és mindkettőnek megvan a maga sajátos fejlesztési célja.

A tantárgy órakerete:

Négy évfolyamos képzés - **választható 2. idegen nyelv:**

Évfolyam	Heti órakeret	Évi órakeret	Kerettantervi órakeret	Helyi tervezésű órakeret
9.	3	108	97	11
10.	3	108	97	11
11.	3	108	97	11
12.	3	96	86	10

9-10. évfolyam

A tanulók a latintanítás e kezdeti szakaszában megfigyelik az ókori görög és római műveltség kapcsolatát, és ennek a magyar és európai kultúrára gyakorolt hatását. A tanulók betekintést nyernek a rómaiak életébe, megismerik a korszak emberének hétköznapjait, ünnepeit, érzélemvilágát. A rómaiak hétköznapi életéről szóló olvasmányok az önismeretre, a családi életre és a testi-lelki egészségre nevelésben fejtenek ki pozitív hatást. A más tantárgyakkal, tudományágakkal való kapcsolódási pontok megvizsgálása segítséget nyújt a latin nyelv kultúrateremtő erejének felismerésében és szélesíti a tanulók látókörét. A római hősökrol szóló elbeszélések fejlesztik az erkölcsi érzéket; fontos szerepük van az állampolgárságra és a demokráciára nevelésben.

A tanulók anyanyelvi kompetenciája is fejlődik a latin nyelvtan szabályrendszerének megértésével és a mondatok elemzésével. A magyar és a latin nyelv sajátosságainak összevetése fejleszti a tudatos nyelvhasználatot és a logikai kompetenciát.

A motiváció megőrzéséhez differenciált haladásra, az egyéni különbségek fokozott figyelembe vételére van szükség. A rendszeres ismétlés, egyes tanulók holtpontra való átsegítése kiemelten fontos a további együtt munkálkodás érdekében. A motiváló hatásban segíthet az internet használata is (pl. előadás, prezentáció készítése).

Az internet által biztosított lehetőségek segíthetik a motiváció fenntartását, az önálló tanulási stílus kialakítását. A latin olvasmányokkal együtt feldolgozott képek, műalkotások elemzése révén alakul a tanulók önálló ízlése.

A tanulók először adaptáltak, később eredeti latin szöveg megértése és magyar fordítása során használják a célnyelvet. A szövegek értelmezése révén nyitottabbá válnak más kultúrák iránt. Nevelési és tantárgyi integráció elsősorban magyar nyelv és irodalom, történelem, rajz és vizuális kultúra, ének-zene, hittan, valamint az informatika tantárgyakkal valósítható meg.

A latintanulás során a tanulók érzékenyebbé válnak az emberi értékek megértésére és elfogadására. A tantárgy hozzájárul a méltányosság iránti fogékonyság kialakulásához és a közösségi érdek jobb belátásához. A tanulók képessé válnak nyelvtanulási problémáik megfogalmazására, e problémák segítségével való megoldására.

A helyi tantervben külön hangsúlyt kap az egyházi latin irodalom, a biblikus és liturgikus szövegek. Ezek a szövegek közelebb hozzák a tanulókhöz az egyházat, betekintést engednek annak gazdagságába, segítenek az egyház történelmének, hitéletének jobb megismerésében, erkölcsi értékeket közvetítenek, melyek pozitívan befolyásolják a tanuló gondolkodásmódját, ezzel mintegy elősegítve, hogy a tanuló a társadalomért, egyházáért, családjáért, önmagáért, felelősséget vállaló emberré váljon.

A latin szállóigék, kifejezések tanulmányozása pedig elősegíti számukra a helyes és tudatos használatát az antik eredetű köznyelvi és szaknyelvi kifejezéseknek.

9. évfolyam

Tematikai egység	I. Introductio – Aeneas - Bellum Troianum	Órakeret 8
Előzetes tudás	<p>A magyar nyelv sajátosságainak ismerete, az első idegen nyelv tanulása során elsajátított grammatikai ismeretek.</p> <p>A magyar mondat szerkezeti egységei. A mondat egységeinek azonosítása, a közöttük levő kapcsolatok felismerése.</p> <p>Az ókor fogalma.</p> <p>Néhány fontosabb itáliai/római és görög földrajzi hely (pl.: Trója, Athén, Makedónia, Itália, Latium, Róma, Pompeji, Pannonia, Dacia stb.)</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tárgyalt latin nyelvi kategóriák megértetése.</p> <p>Latin nyelvű szövegek helyes, hagyományos magyar ejtés szerinti felolvasásának fejlesztése.</p> <p>A görög-római istenvilág és a zsidó-keresztény egyistenhit különbségei.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: A latin kiejtés szabályainak elsajátítása (a hosszúságok és hangsúlyok biztos alkalmazása, hangos olvasás a hagyományos magyarországi ejtés szerint, diktálás utáni írás). A főnevek és melléknevek szótári alakja. A praepositíók. Az ige szótári alakja. Az I - II. declinatio főnevek ragozása.</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek (Fabula clara – Bellum Troianum), sententiák (Cogito, ergo sum...)</p> <p>Művelődés: Itália, a latin használatának időbeli és térbeli kiterjedése és mai szerepe. IKT eszközök alkalmazása (tanári prezentáció: görög-római mitológiai alakok, térképek...)</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom; történelem:</i> Párhuzamok (pl. a nyelvi jelek rendszere, írásjelek, szóelemek, hangok, névmások rendszere, szófajok rendszere, igeképzés). A magyar nyelvben használt latin eredetű szavak felismerése</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a fordítás során előkerülő ismeretek felelevenítése.</p> <p><i>Földrajz:</i> Topográfiai ismeretek. <i>Idegen nyelvek:</i> a szövegben használt szavak, kifejezések más nyelvekben. Hasonló szerkesztési, grammatikai rendszer (pl. praepositíók rendszere)</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Declinatio, nominativus, accusativus, genitivus, dativus, ablativus, singularis, pluralis, masculinum, femininum, neutrum, praepositíók, indoeurópai nyelvcsalád	

Tematikai egység	II. De Romulo et Remo	Órakeret 8
Előzetes tudás	A magyar nyelv és a már tanult élő idegen nyelv grammatikai rendszere közötti közös, illetve eltérő vonások felismerése. Néhány grammatikai szakkifejezés ismerete, szófaj- és mondatelemzés (pl. a szófajok, az esetek helyes használata, melléknév és főnév egyeztetése, ige, igemódok).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A grammatikai kifejezések rendszerszerű használata. Alapszintű szövegelemző készség kialakítása. A tárgyalt latin nyelvi kategóriák megértetése. Róma születése. Mondák a rómaiak eredetéről. Eredetmondák és valóság. A görög és a római kultúra egymáshoz való viszonyának megértetése néhány szempontból. A rómaiak eredete.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: A I-II. declinációs vegyes főnevek ragozása; az I-II. declinációs melléknevek szótári alakja, ragozása. A melléknév- és főnévegyeztetés (a melléknév és a főnév sorrendje, párhuzamos ragozásuk gyakorlása pl. ragozás szóban, írásban, hiányos szerkesztéssel). Az ige szótári alakja első két tagjának értelmezése; a négy coniugatio elkülönítése; A létige infinitivusa.</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek (De Romulo et Remo; különféle források felhasználása), sententiák.</p> <p>Művelődés: A trójai háború. Róma alapítási története, mítosz és a régészet tanúságai, képzőművészeti alkotások. Bevezetés a görög-római irodalmi hagyományokba, a rómaiak eredetmondái IKT eszközök alkalmazása (filmrészlet, PPT, képek...)</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A görög és római irodalom szerzői, műveik.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a fordítás során előkerülő ismeretek felelevenítése.</p> <p>Alapvető információk görög és római világ kapcsolatáról.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	coniugatio, averbo, infinitivus, sententia/proverbium, szállóige	

Tematikai egység	III. De familia Romana	Órakeret 8
Előzetes tudás	Mondattani alapfogalmak (pl. szófajok felismerése, egyszerűbb mondatok elemzése).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A Római életmód néhány jellegzetességének megismertetése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: A III. declinációs mássalhangzós tövű főnevek ragozása; A nomino I ige vonzata. Az -er, -a, -um végű I-II. declinációs melléknevek ragozása</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek, sententiák, feliratok. (De familia Romana, különféle feldolgozások...)</p> <p>Művelődés: Család és nevelés az ókori Rómában. Római család, összetartozás tudatata, névadás – a római társadalom - alapegysége a család. (IKT eszközök használata: képek, irodalmi szövegrészletek)</p> <p>Az eddigi ismeretek ismételése, rendszerezése: De originibus Romae</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a fordítás során előkerülő ismeretek felelevenítése.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> a szövegben használt szavak, kifejezések más nyelvekben.</p> <p><i>Informatika:</i> interneten elérhető szótárak, internetes szövegkiadások keresése és felhasználása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>praesens, indicativus, imperfectum, praenomen, nomen gentile, cognomen, toga virilis, ludus, schola, ludimagister, paedagogus</p>

Tematikai egység	IV. De urbe Roma	Órakeret 8
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Néhány grammatikai szakkifejezés ismerete, szófaj- és mondatelemzés (pl. a szófajok, az esetek helyes használata, melléknév és főnév egyeztetése, szóelemek, ige, igemódok). Néhány fontosabb római földrajzi hely (pl. Aventinus, Palatinus, Capitolinus, Esquilinus..., Via Sacra, Forum Romanum)</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tárgyalt latin nyelvi kategóriák megértetése. A névszó- és igeragozási ismeretek segítségével a tudásszintnek megfelelő latin mondatok elemeztetése. Az ókori Róma jellegzetességeinek megismertetése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Grammatikai ismeretek: A III. declinációs i-tövű főnevek típusai, ragozása; a III. declinációs melléknevek szótári alakja, ragozása; Az aktív személyragok az igeragozásban; a praes. impf. ind. jelentése, ragozása.</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek (De urbe Roma), sententiák.</p>	<p><i>Informatika:</i> keresés az interneten.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A magyar nyelvben használt latin és görög eredetű szavak felismerése.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és</i></p>	

<p>Pl.: Könnyített szövegek Livius: Ad urbe condita c. munkájából, az Ara Pacis felavatásának napja - könnyítve. (Ovidius: Fasti I., 711-722); szövegrészletek magyar műfordításban</p> <p>Művelődés: Róma városa az ókorban. A római lakáskultúra. Az ókori, reneszánsz és barokk Róma híres középületei, közterei.</p> <p>IKT eszközök alkalmazása: PPT (képek, ismeretterjesztő filmek, ókori és újkori híres épületek, római találmányok)</p>	<p><i>állampolgári ismeretek:</i> A római történelem a kezdetektől Augustus koráig.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p> <p><i>Informatika:</i> keresés az interneten. Filmek az ókori városról.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	imperfectum tö, Capitolium, Forum Romanum, Curia, Cloaca Maxima, Traianus oszlopa, Colosseum, Ara Pacis Augustae, Pantheon, diadalív, vízvezeték, Via Sacra

Tematikai egység	V. De deis multis Graecorum et Romanorum	Órakeret 8
Előzetes tudás	<p>Mondattani alapfogalmak (pl. szófajok felismerése, egyszerűbb mondatok elemzése).</p> <p>A mondat egységeinek azonosítása, a közöttük levő kapcsolatok felismerése.</p> <p>Néhány fontosabb görög és itáliai földrajzi hely (pl. Olümposz, Kréta, Delphoi, Epidauros, Parnasszus).</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tárgyalt latin nyelvi kategóriák megértetése.</p> <p>A görög és a római kultúra egymáshoz való viszonyának megértetése néhány szempontból. A görög-római istenvilág és a zsidó-keresztény egyistenhit különbsége.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: A III. declinációs főnevek rendszere, ragozása; az indicativus praet. impf. activi képzése, ragozása, használata; a deus, Iuppiter, filius, filia szavak ragozása</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek (De deis Graecorum et Romanorum), sentenciák Ovidius: mitológiai szövegrészletek feldolgozása magyar műfordításban</p> <p>Művelődés: A legfontosabb görög istenek és római megfelelőik. Történetek a görög és római mitológiából, az istenekről. A Múzsák. IKT eszközök alkalmazása: PPT (görög-római istenek és történeteik), kahoot játék Otthoni kutatómunka</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Mondák, legendák, mítoszok, mitológiai történetek a magyar irodalom órákon, esetleg latin örökség órákon.</p> <p><i>Etika:</i> A lelkiismeret, jó és rossz, bűn és erény. Az egyén választása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p> <p><i>Informatika:</i> keresés az interneten.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	praeteritum, indicativus, imperfectum, animizmus, antropomorfizmus, mitológia, attributumok, Lararium, Genius	

Tematikai egység	VI. Ludus Romanus – Schola Latina	Órakeret 8
Előzetes tudás	Néhány fontosabb görög és itáliai földrajzi hely (pl.: Mediolanum, Róma, Delphoi, Olümpia).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A latin mondatok elemeztetése, az áttekintő, a rendszerező és a szintetizáló képesség fejlesztése. A görög és a római kultúra egymáshoz való viszonyának megértetése néhány szempontból.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: A személyes névmások, birtokos névmások, vocativus, locativus (helység- és személynevek keresése) és kivételeik; Az imperativus I. activi képzése, használata; kivételek: pl. dico, duco... etc.</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek (Ludus Romanus – Schola Romana), sententiák, adaptált könnyített auctor szövegek: Pl. De Apolline et Baccho. Hippomenes et Atalanta (Ovidius: Metamorphoses X. 631-633, 662-670)</p> <p>Művelődés: A római oktatás, nevelés. Római iskolarendszer. Az antikvitás testedzése, sport a görögök és a rómaiak életében. Az ókori olimpiák.</p> <p>IKT eszközök alkalmazása: PPT (Ókori olimpiák), kutatómunka, kahoot játék</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Az emberiség történetének főbb korszakai; az ókori görög kultúra korszakai.</p> <p><i>Informatika:</i> keresés az interneten.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> sporttörténet. A fordítás során előkerülő ismeretek felelevenítése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	imperativus, ludus, schola, grammaticus, magister, rhetor, ludimagister, paedagogus, stilus, stadion, pentatlon, pankráció, metrika, hexameter	

Tematikai egység	VII. Humanitas Romana – cultura Graeca	Órakeret 8
Előzetes tudás	A mondat egységeinek azonosítása, a közöttük levő kapcsolatok felismerése. Néhány fontosabb görög és itáliai földrajzi objektum (pl. Róma, Athén, Syracusae).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A latin mondatok elemeztetése, az áttekintő, a rendszerező és a szintetizáló képesség fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: A vonatkozó névmás, mutató névmások, visszaható névmás; a quis, quid és az ipse, ipsa, ipsum használata. Az ige szótári alakjának harmadik és negyedik tagja; a supinum accusativusa; perfecta actio; a praes. perf. ind. jelentése, ragozása. A harmadik coniugatiós -i tövű igék.</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek (Humanitas Romana – cultura Graeca), sententiák. Olvasmányok a görög- római kultúráról és annak hatásairól...</p> <p>Művelődés: Eszményképek a görög és római kultúrában. Pl.: Cicero, Archimédesz, Démoszthenész, stb.) – Anekdoták</p> <p>IKT eszközök alkalmazása: PPT, ismeretterjesztő film</p> <p>Rendszerező ismétlés: Colloquium de septem montibus Romae.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Mondák, legendák, mítoszok, mitológiai történetek a magyar irodalom órákon. <i>Történelem:</i> pun háborúk. <i>Latin örökségünk:</i> Anekdoták az antikvitás történetéből. <i>Etika:</i> A lelkiismeret, jó és rossz, bűn és erény. Az egyén választása. <i>Fizika:</i> felhajtóerő, térfogat. <i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben. <i>Informatika:</i> keresés az interneten.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Supinum, perfectum, virtus, constantia, humanitas, disciplina, negotium, simplicitas, misericordia, heuréka

Tematikai egység	VIII. De divinatione et de Creta	Órakeret 8
Előzetes tudás	A mondat egységeinek azonosítása, a közöttük levő kapcsolatok felismerése. Néhány fontosabb görög földrajzi hely (pl. Kréta, Delphoi, Dódóna, Epidauros, Cumae).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A névszó- és igeragozási ismeretek segítségével a tudásszintnek megfelelő latin mondatok elemzése. A szövegelemző és fordítási készség fejlesztése ismert, kommentárral ellátott és kommentár nélküli szövegeken. Verses vagy prózai szöveg (memoriter) tanulási technikájának elsajátítása, a memorizálás segítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Grammatikai ismeretek: Az adverbium fajtái, képzése, rendhagyó alakjai. Az ind. futurum. impf. – perf. activi képzése, használata, gyakorlása; a perfecta actio korábbi alakjai; a possum, posse, potui ige ragozása, használata.</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek (De divinatione), sententiák. Ovidius: Fasti VI. részletek; Gellius:</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Mondák, legendák, mítoszok, mitológiai történetek a magyar irodalom órákon. <i>Etika:</i> A lelkiismeret, jó és rossz, bűn és erény. Az egyén választása. <i>Vizuális kultúra:</i> a</p>	

<p>Noctes Atticae. I. 191. – Sibylla könyvek</p> <p>Steiger Kornél: Delphoi jóslatok</p> <p>Memoriter</p> <p>Művelődés: A jóslás szerepe a görög és a római kultúrában. Papi testületek. Kétértelmű jóslatok. A krétai kultúra és a Minotaurusz</p> <p>IKT eszközök alkalmazása: PPT (jósok, jóshelyek, jóslatok...), kiselőadás, otthoni kutatómunka</p>	<p>feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p> <p><i>Informatika:</i> keresés az interneten.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	divinatio, papi testületek, omen, Sibylla, Pythia, augur, vates, haruspex, minószi kultúra, Minotaurusz

Tematikai egység	IX. De magistratibus	Órakeret 7
Előzetes tudás	Mondattani alapfogalmak (pl. szófajok felismerése, egyszerűbb mondatok elemzése).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ókori Róma jellegzetességeinek megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: imperfecta actio – perfecta actio, a személyes névmás, mutató névmások és a vonatkozó névmás gyakorlása.</p> <p>IV. declinatio. Az activum-passivum személyragjai és fordítása; a passivum magyarra fordítása.</p> <p>Ismerkedés nyomtatott és internetes latin-magyar szótárakkal, szócikkek feldolgozása, szófajok keresése, a szavak csoportosítása (etimológia, szócsalád, tematikai szócsoporthoz, idegen nyelvi párhuzamok felkutatása).</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek (De magistratibus), sententiák.</p> <p>Művelődés: A köztársaságkori Róma államszervezete, annak változásai. Hivatali jelvények, diadalmenet, közélet.</p> <p>IKT eszközök alkalmazása: PPT (Tisztségek az ókori Rómában), kiselőadás</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a fordítás során előkerülő ismeretek felelevenítése.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> a szövegben használt szavak, kifejezések más nyelvekben.</p> <p><i>Informatika:</i> interneten elérhető szótárak, internetes szövegkiadások keresése és felhasználása.</p>	
Kulcsfogalmak/fogalmak	IV. declinatio, passivum, Comitia, magistratus, tribunus plebis, quaestor, aedilis, praetor, consul, censor, diadalmenet, homo novus, dictator, suo anno, insignia	

Tematikai egység	X. De diebus festis - de spectaculis	Órakeret 6
Előzetes tudás	Néhány grammatikai szakkifejezés ismerete, szófaj- és mondatelemzés (pl. a szófajok, az esetek helyes használata).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alapszintű szövegelemző készség kialakítása, a tárgyalt latin nyelvi kategóriák megértetése. A fordítástechnika javítása rövid mondatok magyarról latinra fordításával. Római életmód, az ókori Róma jellegzetességeinek megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: V. declinatio. - Ismétlés: A declinációk rendszerének áttekintése. Rendszerezés. Az ind. praet. perf. activi. képzése, használata. Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek (De diebus festis – de spectaculis), sententiák. A rabszolga és az oroslán (könnyített szöveg Gellius: Noctes Atticae 5, 14, 10. alapján). Művelődés: Római ünnepek, a köznép szórakozása (kocsiverseny, gladiátorviadal, állatviadal, circus, színház). IKT eszközök alkalmazása: PPT, kiselőadás (Ludi amphitheatrales/circenses/scaenici)</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A római történelem életmód. <i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben. <i>Informatika:</i> keresés az interneten.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	dies festi, panem et circenses, gladiator, kocsihajtás, vadállatviadal, Liberalia, amphitheatrum, Saturnalia, scaena, circus, ludi Romani, ludi plebei	

Tematikai egység	XI. De agricultura - de numinibus	Órakeret 5
Előzetes tudás	Néhány grammatikai szakkifejezés ismerete, szófaj- és mondatelemzés (pl. a szófajok, névmás, határozószó, igemódok). A görög és a római kultúra egymáshoz való viszonyának megértetése néhány szempontból.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A névszó- és igeragozási ismeretek segítségével a tudásszintnek megfelelő latin mondatok elemezgetése. A szövegelemző és fordítási készség fejlesztése ismert, kommentárral ellátott és kommentár nélküli szövegeken.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: A coniunctivus; a praesens imperfectum coniunctivi képzése, használata; a birtokos névmás főnévi használata</p>		<p><i>Történelem:</i> A római földkérdés, a köztársaság válsága, annak megoldási</p>

<p>A szövegekben előforduló rendhagyó igealakok (a rendhagyó és a szabályos alakok párhuzama); a fero 3 -refero 3 ragozása. A függő kérdés.</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek, sententiák. Cato: De agricultura - részletek</p> <p>Pater Noster...</p> <p>Művelődés: A római földművelés, földkérdés. Földművelés mint irodalmi téma.(Cato, Vergilius)</p> <p>IKT eszközök alkalmazása: PPT (rabszolgaság az ókorban: familia urbana/rustica)</p>	<p>kísérletei</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p> <p><i>Informatika:</i> keresés az interneten.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Coniunctivus, vilicus, agricola, agricultura, Penates, Lar, Manes, Ianus, Terminus, Pales, Fortuna, genius, pentameter, epigramma, distichon

Tematikai egység	XII. De regibus Romanorum - de virginibus Sabinis	Órakeret 5
Előzetes tudás	Néhány grammatikai szakkifejezés ismerete, szófaj- és mondatelemzés (pl. melléknév és főnév egyeztetése, melléknevek fokozása).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A latin nyelv nyelvtani jelenségeinek sokoldalú feldolgoztatása.</p> <p>A latin mondatok elemeztetése, az áttekintő, a rendszerező és a szintetizáló képesség fejlesztése.</p> <p>A fordítástechnika javítása rövid mondatok magyarról latinra fordításával.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: alapvető nyelvtani kifejezések magyarul és latinul, a declinációk, indicativus - coniunctivus - imperativus.</p> <p>A latin mondat. A mondat egységei (a sorrend elsajátítása, pl. sorba rendezéssel).</p> <p>A praeteritum imperfectum – perfectum coniunctivi képzése, ragozása, fordítás, használata. A mellékmondatok. A személyes és a visszaható névmás a <i>cum</i>mal.</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek, sententiák. De virginibus Sabinis (könnyített szöveg Livius Ab urbe condita című művéből); Pax (Ovidius: Fasti III. 215-218., 225-226.)</p> <p>Stabat Mater...</p> <p>Művelődés: Mondák a rómaiak eredetéről, Róma alapítása. Itália népei. A római nők.</p> <p>IKT eszközök alkalmazása: PPT (Róma eredete, nőrablások...)</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a fordítás során előkerülő ismeretek felelevenítése.</p> <p><i>Informatika:</i> Tartalmak keresése az interneten. Az interaktív tábla alkalmazása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	a coniunctivus igeideje, Róma hét királya, gens, pater familias, patricius, plebeius, senator, cliens, fides.	

Tematikai egység	XIII. De Horatiis et Curiatiis	Órakeret 5
Előzetes tudás	Néhány grammatikai szakkifejezés ismerete, szófaj- és mondatelemzés (pl. melléknév és főnév egyeztetése, melléknevek fokozása).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A latin nyelv nyelvtani jelenségeinek sokoldalú feldolgoztatása. A latin mondatok elemeztetése, az áttekinthető, a rendszerező és a szintetizáló képesség fejlesztése. A fordítástechnika javítása rövid mondatok magyarról latinra fordításával.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: alapvető nyelvtani kifejezések magyarul és latinul, a declinációk ismétlése. A melléknevek fokozása és kivételeik, rendhagyó melléknevek; az adverbiumok fokozása; a tő és sorszámnevek 1-20. A praesens perfectum coniunctivi és jelentése; az igemódok - indicativus - coniunctivus - imperativus.</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek, sententiák. De Horatiis et Curiatiis (könnyített szöveg Livius Ab urbe condita című művéből).</p> <p>Művelődés: A római hadsereg. A római állam hősei.</p> <p>IKT eszközök alkalmazása: PPT/film (Római hadsereg)</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a fordítás során előkerülő ismeretek felelevenítése.</p> <p><i>Informatika:</i> Tartalmak keresése az interneten. Az interaktív tábla alkalmazása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p>	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Melléknevek fokozása, legio, exercitus, manipulus, bellum, divide et impera, castra, imperium, fides.	

Tematikai egység	XIV. Mucius Scaevola	Órakeret 5
Előzetes tudás	Néhány grammatikai szakkifejezés ismerete, szófaj- és mondatelemzés (pl. melléknév és főnév egyeztetése, melléknevek fokozása, igealakok felismerése, használata).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A latin nyelv nyelvtani jelenségeinek sokoldalú feldolgoztatása. A latin mondatok elemeztetése, az áttekinthető, a rendszerező és a szintetizáló képesség fejlesztése. A fordítástechnika javítása rövid mondatok magyarról latinra fordításával.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: alapvető nyelvtani kifejezések magyarul és latinul, a declinációk ismétlése. az igemódok -indicativus - coniunctivus - imperativus. A passivum rendszere, alakjai. Retroverzió.</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek, sententiák. Mucius Scaevola (könnyített szöveg Livius Ab urbe condita című művéből).</p> <p>Művelődés: Római hazafiak (erkölcsi példaképek), római orvoslás... IKT eszközök alkalmazása: PPT/film (orvoslás)</p> <p>Rendszerző ismétlés: Historia antiquissima Romanorum</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a fordítás során előkerülő ismeretek felelevenítése.</p> <p><i>Informatika:</i> Tartalmak keresése az interneten. Az interaktív tábla alkalmazása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	passivum, medicina, medicus, therma, domus, ala, cella

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén	<p>A tanulók legyenek képesek felismerni és felhasználni a latin nyelv legfontosabb alaktani jellegzetességeit. Legyenek képesek egyszerű mondatok értelmezésére.</p> <p>Tudjanak ismert latin szöveget helyes intonációval, verses szöveget a megfelelő időmérték szerint felolvasni. Legyenek képesek ismeretlen nyelvtani elemeket nem tartalmazó mondatok készségi szintű elemzésére és magyarra fordítására tanári segítséggel, az alapszókincs megfelelő elsajátítása mellett. Tudjanak egyszerű latin mondatokat önállóan megalkotni.</p> <p>A tanulók rendelkezzenek alapvető információkkal a görög és a római kultúra kapcsolatáról, életmódjukról.</p>
---	---

A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret a 9. évfolyamon:

Tematikai egység	XV. Nyelvtani jelenségek, egyházi szövegek, mitológiai történetek, kultúrtörténet	(Szabad) órakeret 11
Előzetes tudás	Olvasási készség, alapvető nyelvtani szakaszavak és nyelvtani jelenségek ismerete: declinatio, coniugatio, névmások, határozószavak, melléknevek	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A latin nyelv nyelvtani jelenségeinek sokoldalú feldolgoztatása, elmélyítése. A latin mondatok elemeztetése, az áttekintő, a rendszerező és a szintetizáló képesség fejlesztése. A latin nyelv más tantárgyakkal való kapcsolatának keresése, sokszínűségének bemutatása, egyházi vonatkozás hangsúlyozása, példákkal való szemléltetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: alapvető nyelvtani kifejezések magyarul és latinul, nyelvtani jelenségek általános ismételése</p> <p>Szövegfeldolgozás: Adeste fideles c. ének feldolgozása; bibliai szemelvények Jézus születéséről; szemelvények a szentek életéből (Legenda aurea); egyszerű latin imádságok (Ave Maria, Gloria); mitológiai történetek Ovidius műveiből; latin énekek meghallgatása, lefordítása</p> <p>Művelődés: A latin nyelv szerepe az egyházban (Biblia, kódexek...) Bibliai és mitológiai történetek hatása a képzőművészetben (IKT alkalmazása)</p>	<p><i>Történelem, társadalmi ismeretek, irodalom, zene:</i> a fordítás során előkerülő ismeretek felelevenítése, más tantárgyakkal, tudományágakkal való kapcsolat keresése</p> <p><i>Informatika:</i> Tartalmak keresése az interneten. Az interaktív tábla alkalmazása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p>	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Biblia, Vulgata, hymnus, Ave Maria, gloria, codex, Legenda aurea.	

10. évfolyam

Tematikai egység	I. A tanító állatmese - Phaedrus	Órakeret 10
Előzetes tudás	A magyar mondat szerkezeti egységei. A mondat egységeinek azonosítása, a közöttük levő kapcsolatok felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szövegelemző és fordítási készség fejlesztése ismert, kommentárral ellátott és kommentár nélküli szövegeken. A görög-római kultúrának, mint az európai műveltség egyik alapjának megismertetése. Ismerkedés a római irodalommal.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: nyelvtani alapfogalmak áttekintése. A participium; part. impf. activi, part. perf. passivi képzése és fordítása, szerepe a mondatban. A deponens igék ragozása és használata. A iambicus trimeter és iambicus senarius.</p> <p>Szövegfeldolgozás: De vulpe et uva (Fab. IV.3.), Canis per fluvium carnem ferens (Fab. I. 4.), Lupus et agnus (Fab. I.1.), Rana rupta et bos (Fab. I.24.) – a rendelkezésre álló idő függvényében változhat a szövegek száma.</p> <p>Művelődés: Phaedrus munkássága - a szerző utóélete. A tanító mesék és utóéletük. (Lessing, Tolsztoj, Heltai Gáspár, Fáy András, Nagy Lajos, Romhányi József)</p> <p>IKT eszközök alkalmazása</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az irodalomórakon megismert antik szerzők tevékenysége. Műfajok az ókori görög irodalomban. A mese. Magyar nyelvtani alapismeretek. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A római történelem a kezdetektől Augustus koráig. <i>Etika:</i> A lelkiismeret, jó és rossz, bűn és erény. Szokás, hagyomány, törvény. Az egyén választása. Az erények és a jó élet céljai. A jellem. Önállóság és példakövetés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	participium, deponens ige, iambicus trimeter, iambicus senarius	

Tematikai egység	II. Petronius Arbiter - Satyricon	Órakeret 8
Előzetes tudás	A magyar nyelv és a már tanult élő idegen nyelv grammatikai rendszere között közös, illetve eltérő vonások felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A grammatikai-stilisztikai kifejezések rendszerszerű használata, a grammatikai és stilisztikai elemzőképesség kialakítása.</p> <p>A görög és a római kultúra egymáshoz való viszonyának megértetése néhány szempontból.</p> <p>A görög-római kultúrának, mint az európai műveltség egyik alapjának megismertetése.</p> <p>Ismerkedés a római irodalommal. A regény.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Az alaktan áttekintése, ismétlése, az esettani jelenségek kibővítése (a gyakoribb esetek ismert szövegekben történő felismerése és fordítása).</p> <p>Latin-magyar középszótár, internetes szótárak használata tanári irányítással, szófajok keresése, a szavak grammatikai szempontú csoportosítása (etimológia, szócsalád, tematikai szócsoport, idegen nyelvi párhuzamok felkutatása).</p> <p>Ablativus absolutus</p> <p>Szövegfeldolgozás: Petronius: Cena Trimalchionis 28. 8; 29. 1-4; 31. 4-5) szemelvények. - Pl. Megérkezés Trimalchio házába (29), A lakoma kezdete (31), A vérfarkas története (62).</p> <p>A bilinguis szövegek sajátosságai, fordítástechnikája, szövegértelmezési sajátosságai.</p> <p>Művelődés: Az ókori regény és helye az európai művelődéstörténetben. Petronius Satyricon c. regényéből származó szemelvény feldolgozása (az ókori regény, Petronius stílusa). A Satyricon és a korabeli köznyelv- „élő latinság”. A római lakoma, étkezés és konyha. Gasztronómia.</p> <p>IKT eszközök alkalmazása: PPT, film, kiselőadás</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az irodalomórakon megismert antik szerzők tevékenysége. Műfajok az ókori görög irodalomban. A regény.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A római történelem a kezdetektől Augustus koráig.</p> <p><i>Informatika:</i> keresés az interneten.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	satyricon, a regény, műfordítás, szócsalád, szóképzés	

Tematikai egység	III. De Comoedia Romana - Plautus	Órakeret 7
Előzetes tudás	A magyar nyelv és a már tanult élő idegen nyelv grammatikai rendszere között közös, illetve eltérő vonások felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A grammatikai-stilisztikai kifejezések rendszerszerű használata, a grammatikai és stilisztikai elemzőképesség kialakítása. A görög és a római kultúra egymáshoz való viszonyának megértetése néhány szempontból. A görög-római kultúrának, mint az európai műveltség egyik alapjának megismertetése. Ismerkedés a római irodalommal.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: imperfectum indicativi activi ragozása. A szenvedő igeragozás gyakorlása; az imperfectum indicativi passivi gyakorlása. A szenvedő szerkezet felismerése és fordítása mondatok elemzése révén (a szószerinti és a magyaros fordítás párhuzamos gyakorlása).</p> <p>Szövegfeldolgozás: Plautus: Miles gloriosus I. 25-38. 42-49.; Aulularia 385-396;</p> <p>Művelődés: A római irodalom kezdetei. A római komédia az európai művelődéstörténetben (a görög újkomédia hatása Plautusra, Plautus művészete és utóélete). A latin köznyelv.</p> <p>Plautus: Miles gloriosus (komédia filmrészlet)</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az irodalomórákon megismert antik szerzők tevékenysége. Műfajok az ókori görög irodalomban. Molière alkotásai.</p> <p><i>Informatika:</i> keresés az interneten.</p>	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Passivum, comoedia	

Tematikai egység	IV. De Roma antiqua – Ovidius: Fasti	Órakeret 14
Előzetes tudás	Mondattani alapfogalmak (pl. szófajok felismerése). A magyar nyelv és a már tanult élő idegen nyelv grammatikai rendszere között közös, illetve eltérő vonások felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tárgyalt latin nyelvi kategóriák megértetése. A latin mondatok elemeztetése; az áttekintő, a rendszerező és a szintetizáló képesség fejlesztése. Római életmód, az ókori Róma jellegzetességeinek megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: A névmások rendszerbe foglalása: személyes, birtokos, visszaható, a vonatkozó névmás, a fontosabb mutató névmások (a ragozási</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A magyar nyelvben használt latin és görög eredetű szavak</p>	

<p>sajátosságok, párhuzamok rögzítése) az <i>ipse, ipsa, ipsum</i> névmás ragozása. A <i>domus</i> ragozása; a supinum accusativusa és a supinum-tő.</p> <p>A participium imperfectum; a participium perfectum gyakorlása; a praesens imperfectum coniunctivi passivi; praeteritum imperfectum coniunctivi passivi gyakorlása, névmások. Ismétlés: a megismert névmások ragozása. Ablativus absolutus.</p> <p>Feliratos emlékek olvasása (a tájékozódás szintjén).</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek, sententiák.</p> <p>Ovidius: Fasti – Ianus I., 65-66., 89-90., 101-106., Ara Pacis oltár felavatása I. 711-722., Róma alapítása IV.809-820. A Lupercalia-ünnep eredete (Ovidius: Fasti II. 361-376, 379-380). Arion (Fasti II. 95-106., 111-116.)</p> <p>A grammatika, a fordítási készség és a skandálás gyakorlása.</p> <p>A verselés szerepe, versek olvasása a szótagok hosszának kiemelésével (skandálás). A metrumolvasás szabályainak (pl. elisio) egyre önállóbb alkalmazása (egyéni és közös olvasás, hanganyagok felhasználása).</p> <p>Művelődés: Az ókori, reneszánsz és barokk Róma híres középületei, közterei. Római lakóház és fürdő.</p> <p>IKT eszközök alkalmazása: PPT, ismeretterjesztő film (Ara Pacis)</p>	<p>felismerése.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A római történelem a kezdetektől Augustus koráig.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> Párhuzamok a passzív szerkezetben, a mondatrövidítő szerkezetekben.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p> <p><i>Informatika:</i> keresés az interneten.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Participium, ablativus absolutus, Forum Romanum, városfal, vízvezeték, therma, insula</p>

Tematikai egység	V. De numinibus - Ovidius: Metamorphoses	Órakeret 14
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Néhány grammatikai szakkifejezés ismerete, szófaj- és mondatelemzés (pl. a szófajok, az esetek helyes használata).</p> <p>Mondattani alapfogalmak (pl. szófajok felismerése, egyszerűbb mondatok elemzése). A magyar nyelv és a már tanult élő idegen nyelv grammatikai rendszere között közös, illetve eltérő vonások felismerése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Alapszintű szövegelemző készség kialakítása, a tárgyalt latin nyelvi kategóriák megértetése.</p> <p>A fordítástechnika javítása rövid mondatok magyarról latinra fordításával. A latin nyelv nyelvtani jelenségeinek sokoldalú feldolgoztatása.</p> <p>A latin mondatok elemeztetése, az áttekinthető, a rendszerező és a szintetizáló képesség fejlesztése.</p> <p>A fordítástechnika javítása rövid mondatok magyarról latinra fordításával.</p> <p>A görög és a római kultúra egymáshoz való viszonyának megértetése néhány szempontból.</p> <p>Római életmód, az ókori Róma jellegzetességeinek megismertetése.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: a cselekvő igeragozás perfectumban. A locativus (helységnevek keresése), gyakorlása; antik nevek azonosítása a térképen; a szenvedő igeragozás perfectumban való gyakorlása.</p> <p>Az accusativus cum infinitivo és a nominativus cum infinitivo.</p> <p>Az infinitivus imperfectus passivi; álszenvedő igék. Infinitivus instans activi et passivi; gerundium; a supinum ablativusa. Az ablativus absolutus és az ablativus absolutus mancus. A hiányos igék; a semideponens igék</p> <p>A szövegekben előforduló rendhagyó igealakok (a rendhagyó és a szabályos alakok párhuzama).</p> <p>Latin-magyar középszótár, internetes szótárak használata tanári irányítással, szófajok keresése, a szavak grammatikai szempontú csoportosítása (etimológia, szócsalád, tematikai szócsoport, idegen nyelvi párhuzamok felkutatása).</p> <p>A fordítástechnika fokozatos elsajátítása latinról magyar nyelvre fordítással és néhány mondat magyarról latin nyelvre fordításának gyakorlásával.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Daedalus et Icarus (VIII. 208-235.), A vízözön - Deucalion et Pyrrha (I. 324-327., 343-350., 363-366.), Philemon et Baucis (VIII. 626-636., 703-715.)</p> <p>Bibliai párhuzamos szövegrészek: Vízözön története; Isten látogatása Ábrahámnál; Pál térítő útjai (Pál és Barnabás...)</p> <p>Művelődés: A görög és római mitológia története. Solvere volo et solvi volo (Saltatio Iesu);</p> <p>IKT eszközök alkalmazása: PPT (képzőművészeti alkotások, irodalmi párhuzamok, mítosz és valóság, régészet...)</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A görög és római mitológia fontosabb történetei a világirodalomban. Az irodalomórákon megismert antik szerzők tevékenysége. Az időmértékes verselés alapelvei, példái a magyar költészetből.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A római történelem életmód. A fordítás során előkerülő ismeretek felelevenítése.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> a szövegben használt szavak, kifejezések más nyelvekben.</p> <p><i>Földrajz:</i> Topográfiai ismeretek.</p> <p><i>Fizika; biológia-egészségtan:</i> A tartalomhoz kapcsolódó szakkifejezések, személyiségek. Néhány orvosi latin szakkifejezés (pl. testrészek).</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p> <p><i>Informatika:</i> keresés az interneten.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Locativus, accusativus cum infinitivo, gerundium, görög mítosz, vízözön, krétai kultúra, labirintus, vendégbarátság, Álszenvedő igék</p>

Tematikai egység	VI. De medicina	Órakeret 4
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Néhány grammatikai szakkifejezés ismerete, szófaj- és mondatelemzés (pl. a szófajok, az esetek helyes használata).</p> <p>Mondattani alapfogalmak (pl. szófajok felismerése, egyszerűbb mondatok elemzése). A magyar nyelv és a már tanult élő idegen nyelv grammatikai rendszere között közös, illetve eltérő vonások felismerése.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Alapszintű szövegelemző készség kialakítása, a tárgyalt latin nyelvi kategóriák megértése. A fordítástechnika javítása rövid mondatok magyarról latinra fordításával. A latin nyelv nyelvtani jelenségeinek sokoldalú feldolgoztatása. A latin mondatok elemeztetése, az áttekintő, a rendszerező és a szintetizáló képesség fejlesztése. A görög és a római kultúra egymáshoz való viszonyának megértése néhány szempontból. Római életmód, az ókori Róma jellegzetességeinek megismertetése.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: a cselekvő igeragozás perfectumban, a szenvedő igeragozás perfectumban. Az ablativus absolutus és mancus gyakorlása; infinitivus instans activi et passivi gyakorlása. A participium instans passivi; Az <i>idem, eadem, idem</i> névmás ragozása; az infinitivus imperfectus passivi; álszenvedő igék. A szövegekben előforduló rendhagyó igealakok (a rendhagyó és a szabályos alakok párhuzama). Latin-magyar középszótár, internetes szótárak használata tanári irányítással, szófajok keresése, a szavak grammatikai szempontú csoportosítása (etimológia, szócsalád, tematikai szócsoport, idegen nyelvi párhuzamok felkutatása). A fordítástechnika fokozatos elsajátítása latinról magyar nyelvre fordítással és néhány mondat magyarról latin nyelvre fordításának gyakorlásával.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Ovidius: Metamorphoses XV., 658-660, 680-682, 685-692.) Aesculapius Rómába költöztetése.</p> <p>Művelődés: A görög és római mitológia történetei. A római orvostudomány.</p> <p>IKT eszközök alkalmazása: PPT, film (Orvostudomány az ókorban)</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A görög és római mitológia fontosabb történetei a világirodalomban. Az irodalomórákon megismert antik szerzők tevékenysége. Az időmértékes verselés alapelvei, példái a magyar költészetből. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A római történelem életmód. A fordítás során előkerülő ismeretek felelevenítése. <i>Idegen nyelvek:</i> a szövegben használt szavak, kifejezések más nyelvekben. <i>Földrajz:</i> Topográfiai ismeretek. <i>Fizika; biológia-egészségtan:</i> A tartalomhoz kapcsolódó szakkifejezések, személyiségek. Néhány orvosi latin szakkifejezés (pl. testrészek). <i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben. <i>Informatika:</i> keresés az interneten.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>infinitivusok rendszere, vendégbarátság, álszenvedő igék, Aesculapius, Hippokratész</p>

Tematikai egység	VII. De temporum ratione	Órakeret 6
Előzetes tudás	A magyar nyelv alak-és mondattani szabályainak ismerete, nyelvhelyességi és stilisztikai ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A névszó- és igeragozási ismeretek segítségével a tudásszintnek megfelelő latin mondatok elemezése. Az ókori Róma jellegzetességeinek megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: az igeragozás rendszere. Participium instans activi et passivi. A szövegekben előforduló esettani jelenségek értelmezése. A leggyakoribb praepositíók, módosítószavak, kötőszavak felismerése. A grammatika tárgykörébe tartozó tartalmak keresése az interneten. Az interaktív tábla alkalmazása pl. táblázatba rendezés, az alaktan játékos tanítása.</p> <p>Szövegfeldolgozás: A témának megfelelő szövegek, sententiák. Hyas, avagy a Fiastyúk csillagkép eredete (Ovidius: Fasti V. 169-182)</p> <p>Művelődés: A római időszámítás. Római számok (kronosztikon/kronogramma)</p>		<p><i>Idegen nyelvek:</i> a szövegben használt szavak, kifejezések más nyelvekben. <i>Informatika:</i> Tartalmak keresése az interneten. Az interaktív tábla alkalmazása. Elektronikus szótárak.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szócsalád, szókezdő elem, Kalendae, Nonae, Idus	

Tematikai egység	VIII. De sacerdotibus	Órakeret 6
Előzetes tudás	A magyar nyelv és a már tanult élő idegen nyelv grammatikai rendszere között közös, illetve eltérő vonások felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alapszintű szövegelemző készség kialakítása, a tárgyalt latin nyelvi kategóriák megértése. Római életmód, az ókori Róma jellegzetességeinek megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: a megismert főnévi igenevek rendszerezése. Az eddig tanult mondatrövidítő szerkezetek fő szerkezeti elemeinek felismerése mondatelemzéssel. A supinum ablativusa; nominativus cum infinitivo gyakorlása.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A fordítás során előkerülő ismeretek felelevenítése. A római történelem vallási</p>

<p>Szövegfeldolgozás: De agro - Ovidius (Fasti II. 641-644., 657- 660.) De auguribus (könnyített szöveg Cicero: De divinatione című műve alapján). Művelődés: Római papi testületek, ünnepek.</p>	<p>intézményei. <i>Informatika:</i> Tartalmak keresése az interneten. Az interaktív tábla alkalmazása. Elektronikus szótárak.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Nominativus cum infinitivo, pontifex, Vesta-szűz, augur, haruspex</p>

<p>Tematikai egység</p>	<p>IX. De Gallis - de artibus Romanis</p>	<p>Órakeret 8</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A magyar nyelv alak-és mondattani szabályainak ismerete, nyelvhelyességi és stilisztikai ismeretek. Kétnyelvű szótárak használatának alapelvei.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Alapszintű szövegelemző készség kialakítása, a tárgyalt latin nyelvi kategóriák megértése. A görög és a római kultúra egymáshoz való viszonyának megértése néhány szempontból. Római életmód, az ókori Róma jellegzetességeinek megismertetése. Ismerkedés a római irodalommal.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: a korábban tanult igeneves szerkezetek. A passivum – a szenvedő szerkezet. Ismerkedés a consecutio temporum szabályaival, az alá- és mellérendelő mondat kötőszavaival. A prózaritmus. Atticizmus.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Caesar: Commentarii de bello Gallico VI. 13, 14, 19. Művelődés: Caesar élete és művei; A gallok és más szomszédos népek, művészet az ókori Rómában, Cæsar ábrázolások (IKT eszközök alkalmazása: film)</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a fordítás során előkerülő ismeretek felelevenítése. <i>Idegen nyelvek:</i> a szövegben használt szavak, kifejezések más nyelvekben. <i>Informatika:</i> interneten elérhető szótárak, internetes szövegkiadások keresése és felhasználása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Consecutio temporum, praesens historicum, Ara pacis Augustae</p>	

<p>Tematikai egység</p>	<p>X. Ab urbe condita - Titus Livius Patavinus</p>	<p>Órakeret 10</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A magyar mondat szerkezeti egységei. A mondat egységeinek azonosítása, a közöttük levő kapcsolatok felismerése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A szövegelemző és fordítási készség fejlesztése ismert, kommentárral ellátott és kommentár nélküli szövegeken. A szótárhasználat elsajátíttatása kis-, közép és internetes szótár segítségével.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Participium coniunctum. Melléknevek fokozása, adverbiumok képzése és fokozása – ismétlés. Kettős accusativus, kettős nominativus. A passivum – a szenvedő szerkezet szerkesztése (mondatok átalakítása, aktív-passzív, passzív-aktív). Perfectum passivi rendszerezése. Többszörösen összetett mondat. Ismerkedés az alárendelő kötőszavakkal.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Titus Livius: Ab urbe condita: Mucius Scaevola (II. XII-XIII.1.) Coriolanus (II.34-35-39-40.), Hannibal (XXI.4.); Manlius Torquatus</p> <p>Művelődés: Titus Livius történeti munkájából származó szemelvények feldolgozása (római hősök és Róma történetének sajátos ábrázolása, a szerző utóélete). Livius történetírása és a humanista magyar történetírók. Virtus Romana.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A római történelem a kezdetektől Augustus koráig. <i>Etika:</i> A lelkiismeret, jó és rossz, bűn és erény. Szokás, hagyomány, törvény. Az egyén választása. Az erények és a jó élet céljai. A jellem. Önállóság és példakövetés. <i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Participium coniunctum, ut finale, cum historicum

Tematikai egység	XI. Caius Valerius Catullus	Órakeret 10
Előzetes tudás	A magyar nyelv alak-és mondattani szabályainak ismerete, nyelvhelyességi és stilisztikai ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szövegelemző és fordítási készség fejlesztése ismert, kommentárral ellátott és kommentár nélküli szövegeken. Verses vagy prózai szöveg (memoriter) tanulási technikájának elsajátíttatása, a memorizálás segítése. A görög-római kultúrának, mint az európai műveltség egyik alapjának és a magyarországi latin hagyományok jelentőségének megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: a szöveghez kapcsolódó alaktani és mondattani ismeretek. Appositio praedicativa, attributum praedicativum. A szóképzés eddigi ismeretei. A tőszámnevek; az ali- kezdetű névmások; A coniugatio periphrastica.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Catullus: III. V., XI., LXXII., LXXXV., CII. (Memoriter)</p> <p>Művelődés: Catullus élete és munkássága; a hellénisztikus költészet; a neoterikusok; szöveghez kapcsolódó verstani ismeretek (hendecasyllabus); Catullus költészete (a szerelmi</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az irodalomórákon megismert antik szerzők tevékenysége. Az időmértékes verselés alapelvei, példái a magyar költészetből.</p> <p><i>Etika:</i> A lelkiismeret, jó és rossz, bűn és erény. Szokás,</p>	

szenvedély Catullusnál, Sappho és Catullus, verselemzések és összegző áttekintés); magyar költők Catullus-képe (pl. Füst Milán, Rákos Sándor). Római étkezési szokások. Vendéglátás.	hagyomány, törvény. Szeretet, barátság, szerelem, szexualitás.
IKT eszközök alkalmazása: PPT, kiselőadás, kahoot játék	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Appositio praedicativa, attributum praedicativum, iambus, memoriter, metrika, művészi tagolás, skandálás, otium Catullianum, miser Catullus

A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret a 10. évfolyamon:

Tematikai egység	XII. Nyelvtani jelenségek, egyházi szövegek, mitológiai történetek, kultúrtörténet	(Szabad) Órakeret 11
Előzetes tudás	9. évfolyam teljes nyelvtani anyaga, illetve a főbb igeneves szerkezetek felismerése, fordítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A latin nyelv nyelvtani jelenségeinek sokoldalú feldolgoztatása, elmélyítése.</p> <p>A latin mondatok elemeztetése, az áttekintő, a rendszerező és a szintetizáló képesség fejlesztése.</p> <p>A latin nyelv más tantárgyakkal való kapcsolatának keresése, sokszínűségének bemutatása, egyházi vonatkozás hangsúlyozása, példákkal való szemléltetése, erkölcsi érzék fejlesztése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: a szöveghez kapcsolódó alaktani és mondattani ismeretek. Az egyházi és nem egyházi szövegek közötti eltérések megfigyelése, elemzése (különös tekintettel a participiumok használatára esetében)</p> <p>Szövegfeldolgozás: Párhuzamos bibliai szemelvények a tananyaghoz kapcsolódóan: Ovidius: Met. I. 324-327; 343-350 (Vízözön története) – Vulgata (Vetus Testamentum): Gen. 6, 11- 8, 22) Ovidius: Met. VIII. 626-636; 703 – 715 (Philémon és Baukisz) - Vulgata (Vetus Testamentum): Gen. 18, 1-15, illetve: Vulgata (Vetus Testamentum): Actus Apostolorum 14, 8 – 17. Más párhuzamos hely: Gilgames – eposz (részlet)</p> <p>Művelődés: Biblia keletkezése, eredeti nyelve, fordítása (Vulgata – Szent Jeromos), különféle kiadások (illusztráció</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom, világirodalom, történelem:</i> A Biblia világa, keletkezése. Bibliai és mitológiai történetek összehasonlítása, elemzése.</p> <p><i>Etika:</i> -a bűn és következményei - a bűn és erény - Isten gondviselő szeretete</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p>

<p>internet segítségével). Párhuzamos történetek összehasonlítása (Biblia – Gilgames – eposz – Görög mitológia), egyházi latin énekek Képzőművészeti megjelenítés</p> <p>IKT eszközök alkalmazása: liturgikus énekek, bibliai történetek művészetekben való megjelenítése</p>	<p><i>Informatika:</i> keresés az interneten.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Biblia, Vulgata, Szent Jeromos, Gilgames – eposz, bűn, erény, gondviselés</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a tanév végén</p>	<p>Ismerjék fel az igeneveket és a mondatrövidítő szerkezeteket, valamint legyenek képesek összetett mondatok értelmezésére.</p> <p>Tudjanak ismert latin szöveget helyes intonációval, verses szöveget a megfelelő időmérték szerint felolvasni. Legyenek képesek ismeretlen nyelvtani elemeket nem tartalmazó mondatok készségi szintű elemzésére és magyarra fordítására tanári segítséggel vagy kommentárral, az alapszókincs megfelelő elsajátítása mellett. Tudjanak memoriterek felidézni és egyszerű latin mondatokat önállóan megalkotni.</p> <p>Legyenek képesek több szempontból elemezni az olvasott rövidebb műveket vagy hosszabb alkotásokból vett részleteket (pl. szerzői szándék, stilisztikai elemek, az alkotás utóélete, személyes vélemény szerint). Alkossanak képet a tárgyalt szerzők műveinek az európai és a magyar művelődésre gyakorolt hatásáról.</p>
--	---

11-12. ÉVFOLYAM

A tanulóiban erősödik az európai kultúra értékeinek tisztelete, és a magyarországi latin hagyományok megismerésével a magyarság Európához tartozásának tudata. Ezzel együtt belátják a görög-római és zsidó-keresztény gyökerű európai műveltség etikai normáit, felismerik a normakövetés jelentőségét.

A tanulók idegen nyelvi kompetenciáinak fejlődésével együtt élményszerűvé válhat a latin nyelvű irodalmi alkotások megismerése és elemzése. A hosszabb-rövidebb irodalmi szövegek esztétikai értékeinek vizsgálata segíti a tanulókat abban, hogy más tantárgyak (magyar irodalom, vizuális kultúra) keretében is felismerjék ezeket.

A motiváció megőrzésében sok egyéni szereplésre, a tanulók véleményének megértésére és rendszeres beszélgetésre, alkotó vitára van szükség. A motiváció fenntartásában segíthet az internet használata (pl. latin szerzők szövegeinek keresése, különböző szövegváltozatok egybevetése). A tanulók tudatosan használják a latin grammatika sajátos kifejezéseit. A rendszeres ismétlés továbbra is fontos a sikeres munka elvégzéséhez.

A latin olvasmányok esztétikai értékeinek megismerése során fejlődik a tanulók képessége arra, hogy összevegyék személyes történeteiket, érzéseiket, élményeiket a történelemben, irodalomban tanultakkal és feldolgozzák azokat. A hosszabb-rövidebb irodalmi szövegek esztétikai értékei segítik a tanulókat abban, hogy más tantárgyak (magyar irodalom, rajz és vizuális kultúra) vonatkozásában is felismerjék ezeket. A szövegekhez kapcsolódó képek, műalkotások elemzése lehetőséget nyújt esztétikai élmények megélésére, az esztétikai érzék fejlesztésére.

A tanulók a nyelvhasználatot igénylő feladatokat hosszabb-rövidebb eredeti, irodalmi latin szöveg megértésével és fordításával és értelmezésével oldják meg. A szövegek értelmezése során befogadó magatartást tanúsítanak más kultúrák iránt és kifinomodnak nyelvtanulási stratégiáikat. A nevelési és tantárgy-integrációs feladatok elsősorban a magyar nyelv és irodalom, a történelem, a rajz és vizuális kultúra, valamint az informatika tantárgyakkal valósíthatók meg.

A latintanulás révén a tanulók jobban megbecsülik az emberi értékeket. Könnyebben megértik a közösség érdekében gyakorolt méltányosság szerepét, és maguk is részt vállalnak közélettel kapcsolatos vitákban. Nyelvtanulási problémáikat igyekeznek szakszerű terminológiával megfogalmazni, és a problémákra adott válaszok alapján tudásukat fejleszteni. Fejlődőben lévő empátiás készségük más problémák megoldásában is segíti őket.

11. évfolyam

Tematikai egység	I. Caius Valerius Catullus	Órakeret 6
Előzetes tudás	A magyar nyelv alak- és mondattani szabályainak ismerete, nyelvhelyességi és stilisztikai ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szövegelemző és fordítási készség fejlesztése ismert, kommentárral ellátott és kommentár nélküli szövegeken. A szótárhasználat fejlesztése különböző szótárak önálló használatával. Irodalmi művek iránti befogadókészség és elemzőkészség erősítése. Verses vagy prózai szöveg (memoriter) tanulási technikájának elsajátíttatása, a memorizálás segítése. A görög-római kultúrának mint az európai műveltség egyik alapjának és a magyarországi latin hagyományok jelentőségének megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: a szöveghez kapcsolódó alaktani és mondattani ismeretek. A coniugatio periphrastica activuma és passivuma. Odi típusú csak perfectumi alakokat képező igék ismétlése. A deponens és semideponens igék ismétlése.</p> <p>Consecutio temporum. Mondattan. Alárendelő mondattípusok.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Catullus: Odi et amo... LXXXV., Ille mi par esse ... LI.</p> <p>Művelődés: Catullus élete és munkássága; a hellénisztikus költészet; a neoterikusok; szöveghez kapcsolódó verstani ismeretek (hendecasyllabus); Catullus költészete (verselemzések és összegző áttekintés); magyar költők Catullus-képe (pl. Füst Milán, Rákos Sándor).</p> <p>IKT eszközök alkalmazása: Catullus verseinek különféle feldolgozása</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az irodalomórákon megismert antik szerzők tevékenysége. Az időmértékes verselés alapelvei, példái a magyar költészetből.</p> <p><i>Etika:</i> Szeretet, barátság, szerelem, szexualitás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Deponens, semideponens, memoriter, metrika, művészi tagolás, skandálás, kakofónia	

Tematikai egység	II. Publius Ovidius Naso	Órakeret 5
Előzetes tudás	Fordítástechnikai alapismeretek. Irodalmi művek értelmezésének módszertana.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szótárhasználat fejlesztése különböző szótárak önálló használatával. Irodalmi művek iránti befogadókészség és elemzőkészség erősítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Grammatikai ismeretek: a gerundiumról gerundivumról, körülírt igeragozás és a genitivus és dativus használata a korábban tanultak ismétlése.</p> <p>A coniunctivusok önálló használata. (pl. hortativus, optativus, dubitativus). A főmondati és a mellékmondati coniunctivusok szerepének megkülönböztetése.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Válogatás Publius Ovidius Naso költeményeiből. Pl. Apollo et Daphne (Metamorphoses I. 545-567), Pygmalion (Metamorphoses X. 247-258, 270-289), Chiron (Fasti V. 379-414), De nocte fugae (Tristia I. 3., 1-24). A bilinguis szövegek fordítástechnikája, szövegértelmezési sajátosságai az ismerkedés szintjén.</p> <p>Művelődés: Ovidius műveiből származó szemelvények feldolgozása (viszonya a hatalomhoz, görög és római mítoszok feldolgozása, költői bravúrok a verseiben, a költő utóélete).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Stílus és mondanivaló kapcsolata.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> Hasonló szerkesztési, grammatikai rendszer (pl. gerundium, oratio obliqua).</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p> <p><i>Informatika:</i> tartalom keresése az interneten; internetes szótárak használata; az IKT használata.</p>	
Kulcsfogalmak/fogalmak	coniunctivus hortativus, coniunctivus optativus, coniunctivus dubitativus, carmen et error, poeta natus, poeta doctus	

Tematikai egység	III. Vita et rhetorica Ciceronis	Órakeret 14
Előzetes tudás	A latin szövegek megértéséhez szükséges nyelvtani ismeretek. Fordítástechnikai alapismeretek. Róma eredete, a görög és a római kultúra kapcsolata, a római életmód jellemzői.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismert fordítástechnikai és szövegelemző módszerek folyamatos gyakorlásával a szövegértési és fordítási készség fejlesztése. A római hagyományok szerepének felismertetése a tárgyalt szerzők műveiben.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: igenevek képzése, accusativus cum infinitivo, melléknevek fokozása, adverbiumok képzése és fokozása.</p> <p>A gerundium, a gerundivum és a gerundivumos szerkezet.</p> <p>A consecutio temporum főszabályai. A passzív imperativus.</p> <p>A három részből álló névmások. Esettan: genitivus partitivus, gen. qualitatis, mértékhatározó; participium coniunctum gyakorlása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Stílus és mondanivaló kapcsolata.</p> <p><i>Etika:</i> A lelkiismeret szabadsága és a személy erkölcsi felelőssége. Szándék és következmény.</p>	

<p>Szövegfeldolgozás: Részletek Cicero beszédeiből és életrajzához kapcsolódó leveleiből (pl. az alábbiakból: In Catilinam I., Ad familiares XIV. 1. De signis, Ad Quintum fratrem I. 2.).</p> <p>Művelődés: Partitio orationis (a szónoki beszéd részei), a körmondat. Cicero beszédeiből, leveleiből származó szemelvények feldolgozása (a szerző pályafutásának, értékelése).</p> <p>IKT eszközök alkalmazása: PPT</p>	<p>Önmegvalósítás és önkorlátozás.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gerundivumos szerkezet, Körmondat (periodus), oratio, prózaritmus, retorika, retorikai eszköz, szónoki kérdés, költői kérdés, in medias res, atticizmus, asianizmus, eklektikus stílus, pater patriae.</p>

<p>Tematikai egység</p>	<p>IV. Philosophia Ciceronis</p>	<p>Órakeret 8</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A grammatikai-stilisztikai szakkifejezések, az alaktani ismeretek helyes alkalmazása. Fordítástechnikai alapismeretek.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A grammatikai elemzőképesség fejlesztése, a mondattani és az esettani ismeretek kibővítése, rendszereztetése. Az európaiság gyökereinek mélyebb megértetése a tárgyalt szerzők hatását értékelve.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: mutató és vonatkozó névmások, nominativus cum infinitivo. Az esettan fogalma. A nominativus használata Az accusativus használata. Latin-magyar középszótár használata, tanári irányítás nélkül közepes nehézségű szövegek fordítása. Internetes szótárak segítségével transzformációs feladatok elvégzése.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Részletek Cicero Somnium Scipionis című művéből (pl. a 13-17, 25-26 fejezetekből).</p> <p>Művelődés: Cicero filozófiai műveiből származó szemelvények feldolgozása (a szerző filozófiai és etikai nézeteinek értékelése, utóéletének jelentősége). A geocentrikus világmép.</p>		<p><i>Etika:</i> A lelkiismeret szabadsága és a személy erkölcsi felelőssége. A vallás-erkölcs értékei a világi etikában.</p> <p><i>Filozófia:</i> görög filozófiai problémák római szerzőknél.</p> <p><i>Fizika:</i> geocentrikus világmép.</p> <p><i>Informatika:</i> tartalom keresése az interneten; internetes szótárak használata; az IKT használata.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>accusativus fajták (pl. loci, temporis), eklektikus filozófia</p>	

Tematikai egység	V. Vergilius: Aeneis (Liber I.)	Órakeret 10
Előzetes tudás	<p>A latin nyelvtani jelenségek ismeretének elmélyítése, sokoldalú alkalmaztatása.</p> <p>Ismeretlen nyelvtani elemeket nem tartalmazó mondatok készségszintű elemzése és magyarra fordítása tanári segítséggel vagy kommentárral.</p> <p>Róma eredete, a görög és a római kultúra kapcsolata, a római életmód jellemzői.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A megismert fordítástechnikai és szövegelemző módszerek folyamatos gyakorlásával a szövegértési és fordítási készség fejlesztése.</p> <p>Irodalmi művek iránti befogadókészség és elemzőkészség erősítése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: A gerundium, a gerundivum és a gerundivumos szerkezet mondattani szerepe (pl. gerundivumos szerkezet átalakítása tárggyal álló gerundiummá és viszont). Az ablativus használata.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Részletek Vergilius: Aeneis című eposzának I. könyvéből. Pl. prooemium (1-33), Aeneas a karthágói Iuno-templomban (459-465), belép Dido királynő a templomba (494-504).</p> <p>Művelődés: Vergilius élete és munkássága; az Aeneis szerkezete.</p> <p>Szállóige kvíz, e-latin használata, szövegelemző, fordítást segítő gyakorlatok az IKT eszközök segítségével. (mitológiai alakok, történetek felelevenítése PPT, kiselőadás segítségével, kahoot játék)</p>		<p><i>Idegen nyelvek:</i> szavak, kifejezések továbbélése, leánynyelvek szóhasználata.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A görög történelem kezdetei.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	<p>ablativus (pl. loci, temporis, rei efficientis, auctoris, comparationis, instrumenti, sociativus, modi, mensurae, limitationis), stilisztikai alakzat (schemae et tropi), interpretálás</p>	

Tematikai egység	VI. Vergilius: Aeneis (Liber II.)	Órakeret 12
Előzetes tudás	<p>Az időmértékes verseléssel írt költemények skandálása.</p> <p>Irodalmi művek értelmezésének módszertana.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A magyar nyelv, az élő idegen nyelvek és a latin nyelv közötti logikai-nyelvészeti (a szókincsben megfigyelhető, grammatikai) párhuzamok kerestetése.</p> <p>A megismert fordítástechnikai és szövegelemző módszerek folyamatos</p>	

	gyakorlásával a szövegértési és fordítási készség fejlesztése. A görög-római kultúra magyar művelődésben betöltött hatásának értékelésére és megbecsülésére nevelés.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: participium coniunctum. Alárendelő összetett mondatok a latin nyelvben. Alanyi és tárgyi mellékmondatok. Kérdő alanyi és tárgyi mellékmondatok (függő kérdés). Célzatos alanyi és tárgyi mellékmondatok (függő felszólítás). Célhatározói mellékmondatok.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Részletek Vergilius: Aeneis című eposzának II. könyvéből. Pl. az elbeszélés nehézségei (1-13.), Laokoon ellenzi a faló bevontatását (40-49), Laokoón halála (201-224), Aeneas és Hektór; Aeneas felébred, és szénéz (291-313), Aeneas találkozik a városban Panthusszal (324-327), csodálatos láng Iulus feje fölött (681-698).</p> <p>Művelődés: A görög szobrászat.</p> <p>IKT eszközök alkalmazása: PPT (Trója pusztulása, régészet, Heinrich Schliemann, képzőművészeti alkotások vizsgálata és összehasonlítása, kiselőadás</p>	<p><i>Idegen nyelvek:</i> Hasonló szerkesztési, grammatikai rendszer (pl. alárendelő mondatok).</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	stilisztikai példatár, szinonima, főnevesülés, metrika, mozgás- és érzelemábrázolás a szobrászatban	

Tematikai egység	VII. Vergilius: Aeneis (Liber IV.)	Órakeret 10
Előzetes tudás	Ismeretlen nyelvtani elemeket nem tartalmazó mondatok készségi szintű elemzése és magyarra fordítása tanári segítséggel vagy kommentárral. Egyszerű latin mondatok és ezekből épülő rövid szövegek önálló alkotása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Eredeti latin szövegek önálló olvastatása, szabatos magyar fordíttatása tanári segítséggel vagy megfelelő kommentárral. A római hagyományok szerepének felismertetése a tárgyalt szerzők műveiben.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: coniugatio periphrastica activa. Következményes mellékmondatok, quod kötőszós értelmezői mellékmondatok (függő kijelentés), okhatározói mellékmondatok.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Verselemzés, irodalmi alkotások befogadása.</p> <p><i>Etika:</i> A lelkiismeret szabadsága és a személy</p>

<p>Szövegfeldolgozás: Részletek Vergilius: Aeneis című eposzának IV. könyvéből. Pl. Aeneas előadásának hatása Didóra (1-14), Dido nem tud szenvedélyén úrrá lenni (68-85), Dido észreveszi Aeneas távozását (586 – 599), Dido átka (622-629)</p> <p>Művelődés: Görög-római festészet és mozaikművészet. Dido és Aeneas kapcsolata; Henry Purcell: Dido és Aeneas</p> <p>IKT eszközök alkalmazása: PPT, kiselőadás, kahoot játék (mozaikművészet, Henry Purcell: Dido és Aeneas opera, képzőművészeti ábrázolások vizsgálata és összehasonlítása...)</p>	<p>erkölcsi felelőssége. Szándék és következmény. Önmegevalósítás és önkorlátozás.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	skandalálás, eredeti szöveg, műfordítás, pius vagy impius Aeneas

Tematikai egység	VIII. Vergilius: Aeneis (Liber VI.)	Órakeret 10
Előzetes tudás	A grammatikai-stilisztikai szakkifejezések, az alaktani ismeretek helyes alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A grammatikai elemzőkészség fejlesztése, a mondattani ismeretek kibővítése, rendszereztetése.</p> <p>A megismert fordítástechnikai és szövegelemző módszerek folyamatos gyakorlásával a szövegértési és fordítási készség fejlesztése.</p> <p>Az európaiság gyökereinek mélyebb megértetése a tárgyalt szerzők hatását értékelve.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: coniugatio periphrastica passiva. Időhatározói mellékmondatok.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Részletek Vergilius: Aeneis című eposzának VI. könyvéből. Pl. invocatio (264-272), Aeneas az Alvilágban vigasztalni próbálja Didót (455-476), Róma hivatása (847-853), az Elysium mezői (637-641), Aeneas találkozik Anchisesszel (684-694), Róma hivatása (847-853)</p> <p>Művelődés: A lélek élete a test halála után (görög-római gondolkodók nézetei, bibliai álláspont). Alvilág leírások irodalmi művekben, mitológiai alakok bemutatása (Sziszüphosz, Tantalosz, Ixión, Danaidák...)</p> <p>IKT eszközök alkalmazása: PPT (képzőművészeti alkotások vizsgálata és összehasonlítása, a görög és római művészet fontosabb mérföldkövei és hatásuk a későbbi korokra, ismeretterjesztő filmek megtekintése, kiselőadások)</p>		<p><i>Idegen nyelvek:</i> szavak, kifejezések továbbélése, leánynyelvek szóhasználata.</p> <p><i>Etika:</i> A lelkiismeret szabadsága és a személy erkölcsi felelőssége. A valláserkölcs értékei a világi etikában.</p> <p><i>Filozófia:</i> görög filozófiai problémák római szerzőknél.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Cum temporale, cum historicum, sztoicizmus, lélekvándorlás.	

Tematikai egység	IX. Vergilius: Aeneis: Libri VII-XII.	Órakeret 8
Előzetes tudás	Ismert latin szöveg helyes intonációval, verses szöveg megfelelő időmérték szerint felolvasása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szótárhasználat fejlesztése különböző szótárak önálló használatával. Az európaiság gyökereinek mélyebb megértetése a tárgyalt szerzők hatását értékelve.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: esettani jellegzetességek. Megengedő, feltételes és hasonlító mellékmondatok. A szóképzés formái, gyakorlata (az ige-, főnév-, melléknévképzők, képzett szavak keresése).</p> <p>Szövegfeldolgozás: Részletek Vergilius: Aeneis című eposzának VII-XII. könyvéből. Pl. Augustus és Agrippa Aeneas pajzsán (VIII. 678-684), Kleopátra és a keleti istenek a pajzson (VIII. 696-706), Nisus és Euryalus hőstette (IX. 394-449), Aeneas és Turnus párviadala (XII. 919-952). A magyarról latin nyelvre történő fordítás gyakorlása néhány mondat fordításával.</p> <p>Művelődés: Vergilius és Homérosz. Az Aeneis esztétikai értékei. Irodalmi párhuzamok összehasonlítása (magyar és világirodalom)</p>		<p><i>Etika:</i> A lelkiismeret szabadsága és a személy erkölcsi felelőssége. Szándék és következmény. Önmegvalósítás és önkorlátozás.</p> <p><i>Informatika:</i> tartalom keresése az interneten; internetes szótárak használata; az IKT használata.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Casus realis, potentialis, irrealis, eposz	

Tematikai egység	X. Vergilius: De Eclogis et Georgica	Órakeret 8
Előzetes tudás	Az alapvető mondattani jellegzetességek felismerése és elemzése. Ismert latin szöveg helyes intonációval, verses szöveg megfelelő időmérték szerint felolvasása. Műfajok az ókori görög irodalomban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A grammatikai elemzőkészség fejlesztése, a mondattani és az esettani ismeretek kibővítése, rendszereztetése. A görög-római kultúra magyar művelődésben betöltött hatásának értékelésére és megbecsülésére nevelés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: a vocativus. A passivum – a szenvedő szerkezet szerkesztése (mondatok átalakítása: aktív-passzív; passzív-aktív). Vonatkozó mellékmondatok.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Nyelvtani párhuzamok (pl. igenevek szerepe, mellérendelés és alárendelés). Verselemzés, irodalmi</p>

<p>Szövegfeldolgozás: Részletek Vergilius: Eclogae és Georgica című műveiből. Pl. I. ecloga (1-10, 79-84), IV. ecloga (1-10), Orpheus és Eurydice (Georgica IV. 464-506), a polgárháború következményei (Georgica I. 505-509)</p> <p>Művelődés: Vergilius Eclogái; Vergilius Georgicája, Orpheus mítosza Vergiliusnál, Vergilius utóélete.</p> <p>IKT eszközök alkalmazása: Vergilius hatása a világirodalomban, Orpheusz a képzőművészetekben, irodalomban, a földművelés régen és ma</p>		<p>alkotások befogadása. Radnóti eklogái.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Zeneművek hallgatása (pl. Gluck: Orpheus és Eurydice.)</p> <p><i>Filozófia:</i> görög filozófiai problémák római szerzőknél.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>archaikus nyelvezet, stilisztikai példatár, szinonima, főnevesülés, metrika, skandálás, bukolikus téma, idill, tanköltemény, ekloga</p>	

Tematikai egység	XI. Martialis: Epigrammata	Órakeret 6
Előzetes tudás	Kétnyelvű szótárak használatának alapelvei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A latin mondatok elemeztetése, az áttekintő, a rendszerező és a szintetizáló képesség fejlesztése.</p> <p>A szótárhasználat elsajátíttatása kis-, közép és internetes szótár segítségével.</p> <p>A fordítástechnika javítása rövid mondatok magyarról latinra fordításával.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: mondatban, quod kezdetű alárendelt mellékmondatok, önálló használatú coniunctivusok.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Válogatás Martialis epigrammáiból. Pl. Rumpitur invidia IX. 97., Solus habes.... III.26., Nubere vis... IX. 10., Laudat ...omnes XII.80., Nihil scribis... I.110., Carmina nostra placent VI. 60., Miraris veteres.... VIII. 69.,</p> <p>A stilisztikai – verstani ismeretek (verslábak, metrumok, strófaszervezetek) rendszerezése. A megismert metrumok és strófák felismerése, és az ismeretek alkalmazása költemények olvasásánál.</p> <p>Művelődés: Martialis élete és munkássága, Martialis epigrammái (görög előzmények, Martialis jelentősége az epigramma</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Párhuzamok (pl. a nyelvi jelek rendszere, írásjelek, szóelemek, hangok, névmások rendszere, szófajok rendszere, igeeképzés). A magyar nyelvben használt latin és görög eredetű szavak felismerése; latin vagy görög eredetű szavak a média nyelvében. Az időmértékes verselés alapelvei, példái a magyar költészetből.</p> <p><i>Informatika:</i> Tartalmak keresése az interneten. Az interaktív tábla alkalmazása.</p>

történetében). Pannoniából származó feliratos emlékek (Pannonia sajátosságai, az ókori Pannonia emlékei mai múzeumokban). IKT eszközök alkalmazása: Pannonia provincia és az ókeresztény kultúra emlékei, Aquincum (orgona), Sopianae (Cella Septichora, ókeresztény sírkamrák)	Interneten elérhető szótárak, internetes szövegkiadások keresése és felhasználása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szócsalád, szókezdő elem, skandálás, eredeti szöveg, kakofónia.

A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret a 11. évfolyamon:

Tematikai egység	XII. Nyelvtani jelenségek, egyházi szövegek, mitológiai történetek, kultúrtörténet	(Szabad) Órakeret 11
Előzetes tudás	9-10. évfolyam teljes nyelvtani anyaga igeneves szerkezetekkel együtt, alapvető kultúr- és művelődéstörténeti ismeretek a korábban tanult tananyaghoz kapcsolódóan	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A latin nyelv nyelvtani jelenségeinek sokoldalú feldolgoztatása, elmélyítése. A latin mondatok elemeztetése, az áttekinthető, a rendszerező és a szintetizáló képesség fejlesztése. A latin nyelv más tantárgyakkal való kapcsolatának keresése, sokszínűségének bemutatása, egyházi vonatkozás hangsúlyozása, példákkal való szemléltetése, erkölcsi érzék fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Grammatikai ismeretek: Ismétlés: a szöveghez kapcsolódó alaktani és mondattani ismeretek. Egyházi és nem egyházi szövegek összehasonlítása, elemzése. Szövegfeldolgozás: Jacopone da Todi: Stabat mater c. versének feldolgozása. Bibliai szemelvények: A tékozló fiú története (Lk 15, 11-32.) Vergilius szemelvények (Aeneis) Chronicon Pictum (Képes Krónika): Szent László legendák Esterházy Pál: Harmonia caelestis (Magyarországi barokk zene gyöngyszemei)	<i>Magyar nyelv és irodalom, világirodalom, történelem:</i> A Biblia világa, keletkezése. Bibliai és mitológiai történetek összehasonlítása, elemzése. Középkori magyar történelem nagy alakjai <i>Etika:</i> - a bűn és következményei - a bűn és erény - Isten gondviselő szeretete	

<p>Művelődés: Egyházi latin énekek, zenehallgatás (Stabat mater... Vivaldi – féle feldolgozás)</p> <p>Vergilius Aeneisének hatás az európai irodalomra és művészetre</p> <p>Trója pusztulása: Heinrich Schliemann ásatásai (illusztráció/film)</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p> <p><i>Informatika:</i> keresés az interneten.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Biblia, Vulgata, Szent Jeromos, Vergilius - Aeneis, bűn, erény, gondviselés, Heinrich Schliemann, Trója, Priamosz kincsei, Stabat Mater</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a tanév végén</p>	<p>A tanulók legyenek képesek ismert latin szöveg szókészletének és nyelvtani elemeinek felismerésére és magyarázatára. Ismerjék a szóképzés logikai rendszerét.</p> <p>A tanulók tudjanak megfelelő időmérték szerint felolvasni ismert prózai és verses szöveget, ismerjék fel és magyarázzák meg a szöveg szókészletének és szerkesztésének jellegzetességeit.</p> <p>A tanulók legyenek képesek több szempontból elemezni az olvasott rövidebb műveket, és a hosszabb alkotásokból vett részleteket.</p>
--	--

12. évfolyam

Tematikai egység	I. Az ókori görög és római filozófia	Órakeret 4
Előzetes tudás	<p>Róma eredete, a görög és a római kultúra kapcsolata. A latin nyelv szerepe és jelentősége az európai és a magyar kultúra kialakulásában. Műfajok az ókori görög irodalomban. Irodalmi művek értelmezésének módszertana.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Irodalmi művek iránti befogadókészség és elemzőkészség erősítése. Az európaiság gyökereinek mélyebb megértetése a tárgyalt szerzők hatását értékelve.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Alaktani ismeretek ismételése (az öt declinatio, az igeragozás rendszere).</p> <p>Szövegfeldolgozás: Szemelvények olvasása és értelmezése (epikureizmus, sztoicizmus, zsidó-keresztény filozófia - Biblia)</p> <p>Művelődés: Az ókori filozófia és filozófusok, a Biblia hatása a magyar és világirodalomban, művészetekben való megjelenése, ábrázolása</p> <p>IKT eszközök alkalmazása: PPT (Raffaello: Az athéni iskola; A Biblia a művészetekben)</p>		<p><i>Filozófia:</i> görög filozófiai problémák római szerzőknél.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p> <p><i>Magyar és világirodalom:</i> Az antik műveltség átörökítése.</p> <p><i>Etika:</i> A lelkiismeret szabadsága és a személy erkölcsi felelőssége. Szándék és következmény. Önmegvalósítás és önkorlátozás. A vallás erkölcs értékei a világi etikában.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	<p>Periandrosz, preszókratikusok, Szókratész, Platón, Arisztotelész, Epikurosz, Zénon, epikureizmus, sztoicizmus, atom, ataraxia, apatheia, eklekticizmus, szkepticizmus, Biblia, Vetus/Novum Testamentum, fides, spes, charitas, Augustinus</p>	

Tematikai egység	II. Titus Lucretius Carus	Órakeret 6
Előzetes tudás	Klasszikus szövegek hagyományos magyar ejtés szerinti felolvasása. A grammatikai-stilisztikai szakkifejezések, az alaktani ismeretek helyes alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A latin nyelvtani jelenségek ismeretének elmélyítése, sokoldalú alkalmaztatása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Alaktani ismeretek ismételése (az öt declinatio, az igeragozás rendszere). Coniugatio periphrastica activa et passiva (két eddig különálló nyelvtan összekapcsolása, a kellés kifejezési módjainak gyakorlása). A szóképzés formái, gyakorlata (az ige-, főnév-, melléknévképzők, képzett szavak keresése). Ismerkedés a restituált ejtéssel. Archaizmusok.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Részletek Lucretius De rerum natura c. tankölteményéből (pl. Venus-himnusz I. 1-20, Porszem-hasonlat II. 112-124).</p> <p>Művelődés: Lucretius költészete (Epikurosz és Lucretius, Lucretius költészetének jellemzői, Lucretius hatása). Az ókori és görög és római) filozófia.</p>		<p><i>Filozófia:</i> görög filozófiai problémák római szerzőknél.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p> <p><i>Fizika:</i> atomelmélet.</p> <p><i>Világirodalom:</i> Lucretius hatása különféle szerzők gondolkodásában, műveiben</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	coniugatio periphrastica, epikureizmus, atom, tanköltemény, archaizmus	

Tematikai egység	III. Lucius Annaeus Seneca	Órakeret 8
Előzetes tudás	Klasszikus szövegek hagyományos magyar ejtés szerinti felolvasása. Egyszerű latin mondatok és ezekből épülő rövid szövegek önálló alkotása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A latin nyelvtani jelenségek ismeretének elmélyítése, sokoldalú alkalmaztatása. Eredeti latin szövegek önálló olvastatása, szabatos magyar fordíttatása tanári segítséggel vagy megfelelő kommentárral. A római hagyományok szerepének felismertetése a tárgyalt szerzők műveiben.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Az I. imperativus passivi, a II. imperativus és a supinumok mondattani szerepének magyarázata (a fordítások sokszínűségének bizonyítása, pl. célhatározás, tekintethatározó). A melléknevek és adverbiumok használatának és az accusativus és nominativus használatának ismétlése. Névmások, (névmási határozószók) az összetett mondatban.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Válogatás Lucius Annaeus Seneca prózai műveiből. Pl. Tarts önvizsgálatot minden este! (De ira III. 36.), A panaszkodás nem változtatja meg a sorsot (Cons. ad Pol. IV.) Vagyon és filozófia (Epistulae morales XVII. 1-5, 11) Bennünk van az isten (Epistulae morales XLI. 1-2, 4-5, 7-8) A rabszolga is ember (Epistulae morales XLVII. 1-5, 10-11, 21).</p> <p>Művelődés: A római irodalom az ezüstkorbán. A görög és római filozófia. Seneca értelmezése (a sztoikus filozófia, Seneca sajátos stílusa, életének megítélése, utóélete). Seneca és Szent Pál levelezése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Stílus és mondanivaló kapcsolata. Prózaelemzés, irodalmi alkotások befogadása.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> szavak, kifejezések továbbélése, leánynyelvek szóhasználata.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Római történelem a Kr.u. I. században.</p> <p><i>Etika:</i> A lelkiismeret szabadsága és a személy erkölcsi felelőssége. Szándék és következmény. Önmegvalósítás és önkorlátozás. A valláserkölcs értékei a világi etikában.</p> <p><i>Filozófia:</i> görög filozófiai problémák római szerzőknél.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Epistulae morales, Lucilius, supinum, sztoicizmus, névmások, tragédia, Nero, Consolationes</p>

Tematikai egység	IV. Plinius Minor	Órakeret 12
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A grammatikai-stilisztikai szakkifejezések, az alaktani ismeretek helyes alkalmazása. A tanult szókinccs ismerete, használata.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az ezüstkori latin nyelv alapvető sajátosságainak megismertetése. Az önálló tanulás, a digitális képességek, valamint az internetes keresés és szerkesztés fejlesztése.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Az ezüstkori latin nyelv sajátosságai (a stiláris jegyek elkülönítése szövegekben). Az esettani jelenségek kibővítése (a gyakoribb esetek ismert szövegekben történő felismerése és fordítása). Sokjelentésű kötőszavak. Volo, nolo, malo ragozásának ismétlése. Sokjelentésű kötőszavak rendszerezése.</p> <p>Sokjelentésű kötőszók, egyszerű és összetett (alá- és mellérendelő mondatok) mondatok, kötőszavak rendszerezése (egyszerű mondatok, ún. mintamondat modellek fordítása).</p> <p>Szövegfeldolgozás: Válogatás Plinius Minor leveleiből.</p> <p>Pl. IV. 13. Iskolát alapít szülővárosában VI. 16. Pompeji pusztulása (részletek) X. 96. a keresztényekről (részletek) X. 97. Traianus válasza.</p> <p>Latin nyelvű folyóiratok.</p> <p>Művelődés: Szemelvények Plinius Minor leveleiből (a kor tükröződése a szerző írásaiban, az irodalmi levél műfaja Pompeji.</p> <p>IKT eszközök alkalmazása: A témához kapcsolódó 3D-s rekonstrukciók, filmek, ismeretterjesztő anyagok megtekintése.) PPT/film (Pompeii pusztulása)</p>	<p><i>Idegen nyelvek:</i> szavak, kifejezések továbbélése, leánynyelvek szóhasználata.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Irodalmi, költői levelek.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Római történelem Augustus korától a Nyugat-Római Birodalom bukásáig.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben; Pompei művészete.</p> <p><i>Informatika:</i> Tartalmak keresése az interneten. Az interneten elérhető különféle elektronikus szótárak használata. Az internetes szótárak iránti kritikus attitűd kialakítása. IKT használata.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Vezúv, Pompeii, Herculaneum, mellékmondatok, thermae, caldarium, Tacitus, id. Plinius, Naturalis Historia</p>

Tematikai egység	V. Cornelius Tacitus	Órakeret 14
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Fordítástechnikai alapismeretek. A görög és a római kultúra kapcsolata.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Bilinguis szövegek olvasásának elsajátíttatása. A római hagyományok szerepének felismertetése a tárgyalt szerzők műveiben. Az ezüstkori és az egyházi latin nyelv sajátosságai (a stiláris jegyek elkülönítése szövegekben).</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: a deponens és semideponens igék ismétlése. A rövid -i tövű igék rendszerezése. Főnevesülés. A consecutio temporum fő- és mellékszabályainak és a függő kérdés ismétlése, alkalmazása. A cél kifejezési lehetőségei. Latin-magyar középszótár és internetes szótár használata, tanári irányítás nélkül közepes nehézségű szövegek fordítása.</p> <p>Fordítási ismeretek rendszerezése.</p> <p>Az esettani jelenségek kibővítése (a gyakoribb esetek ismert szövegekben történő felismerése és fordítása).</p> <p>Stílselemzés, a szöveg művészi tagolásának áttekintése. Varietas.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Válogatás Cornelius Tacitus prózai műveiből. Pl. Előszó az Annaleshez (Annales I. I. 1.) Augustus hatalomrajutása (Annales I. I. 2., Ann. I.5.) Tiberius bemutatkozása a senatusban (I. I. 8.) Róma égése és a keresztyének (Annales XV. 44.) Seneca halála (Annales XV. 62-64) A római tömeg a polgárháborúban (Historiae III. 83.)</p> <p>Művelődés: Az ezüstkori irodalom. Tacitus történeti műveiből származó szemelvények olvasása (valóság és életézés problémája, műveinek értéke, a szerző utóélete). Tacitus történetírása és hatása humanista magyar történetírássra. Tacitus utóélete (hatás a magyar irodalomban)</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Stílus és mondanivaló kapcsolata. A műfordítás problémái.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> szavak, kifejezések továbbélése, leánynyelvek szóhasználata.</p> <p><i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan:</i> az orvosi latin nyelv egyszerűbb, általános kifejezései, a természettel kapcsolatos szavak, kifejezések.</p> <p><i>Etika:</i> A lelkiismeret szabadsága és a személy erkölcsi felelőssége.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Deponens, semideponens, eredeti szöveg, műfordítás, sine ira et studio, tacitusi tömörség, Nero

Tematikai egység	VI. Quintus Horatius Flaccus	Órakeret 18
Előzetes tudás	<p>Ismert latin szöveg helyes intonációval, verses szöveg megfelelő időmérték szerint felolvasása.</p> <p>A tanult szókincs ismerete, használata.</p> <p>Műfajok az ókori görög irodalomban.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A teljes szókincs elsajátíttatása, alkalmazása.</p> <p>A görög-római kultúra magyar művelődésben betöltött hatásának értékelésére és megbecsülésére nevelés.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Az „egyenes” és a függő beszéd (oratio recta és obliqua). A felszólítás, a tiltás és a buzdítás kifejezése - gazdag kifejezési formái (gyűjtés olvasmányokból). A participiumok képzésének és használatának, és a nominativus és accusativus használatának ismétlése. Az általános alany. A megengedő mellékmondat. Névszók és határozószók egyedi rendhagyásai Ógörög írás, olvasás; görög szavak a latinban. A mondatrövidítő szerkezetek (nominativus cum infinitivo, accusativus cum infinitivo, ablativus absolutus, participium coniunctum, ablativus absolutus mancus) transzformálása egyszerű példákon. Az általános alany; megengedő mellékmondatok. A névszók és határozószók egyedi rendhagyó alakjai. Restituált ejtéssel.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Válogatás Quintus Horatius Flaccus költeményeiből. Pl. Ad Maecenatem (Carm. I. 1.) Ad Thaliarchum (Carm. I. 9.) Ad Leuconoen (Carm. I. 11.) Ad Aristium Fuscum (Carm. I. 22.) Ad Licinium (Carm. II. 10.) Odi profanum volgus (Carm. III. 1. 1-4) Ad Lydiam (Carm. III. 9.) Ad Melpomenem (Carm. III. 30.) Ad Tibullum (Epist. II. 4.) De arte poetica (Epist. II. 3., részletek)</p> <p>A stilisztikai-verstani ismeretek rendszerezése (verslábak, metrumok, strófászerkezetek). A gyakoribb strófák felismerése, s a metrumolvasás szabályainak alkalmazásával történő felolvasása. A műfordítás problémái és sajátossága. Művelődés: Horatius költeményeinek feldolgozása (pályafutásának sajátosságai, filozófiai nézeteinek megjelenítése költeményeiben, alkotásainak esztétikai értékei, a szerző utóélete, műfordítási problémák).</p> <p>IKT eszközök alkalmazása: Az olvasott szövegekhez kapcsolódó zeneművek megismerése</p> <p>PPT, kahoot játék, kiselőadás</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Műfajok az ókori görög irodalomban. Verselemzés, irodalmi alkotások befogadása. Stílus és mondanivaló kapcsolata. Verslábak, strófászerkezetek, a műfordítás problémái. Berzsenyi és Horatius; Babits és Horatius.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> szavak, kifejezések továbbélése, leánynyelvek szóhasználata.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Római történelem Augustus korában.</p> <p><i>Ének-zene:</i> versek megzenésítése.</p> <p><i>Etika:</i> A lelkiismeret szabadsága és a személy erkölcsi felelőssége.</p> <p><i>Filozófia:</i> görög filozófiai problémák római szerzőknél.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>oratio recta, oratio obliqua, stilisztikai példatár, szinonima, főnevesülés, metrika, skandálás, eredeti szöveg, műfordítás, strófa, kakofónia, carpe diem, aurea mediocritas, himnusz</p>

Tematikai egység	VII. Albius Tibullus	Órakeret 4
Előzetes tudás	Ismert latin szöveg helyes intonációval, verses szöveg megfelelő időmérték szerint felolvasása. A tanult szókincs ismerete, használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A latin nyelvtani jelenségek ismeretének elmélyítése, sokoldalú alkalmaztatása. A latin mondatok elemeztetése, az áttekintő, a rendszerező és a szintetizáló képesség fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Alaktani ismeretek ismétlése (az öt declinatio, az igeragozás rendszere). Az oratio recta és obliqua értelmezése (párhuzam az élő idegen nyelvekkel). A szóképzés formái, gyakorlata (az ige-, főnév-, melléknévképzők, képzett szavak keresése).</p> <p>Személytelen igék.</p> <p>Szövegfeldolgozás: Részletek Albius Tibullus művéből Detestatio belli (I. 10.)</p> <p>Művelődés: Tibullus hatása amagyar irodalomban (Janus Pannonius Radnóti, Csokonai, Tóth Árpád...)</p>		<p><i>Magyar és világirodalom:</i> Tibullus hatása különféle szerzők gondolkodásában, műveiben</p> <p><i>Művészettörténet:</i> Képzőművészeti alkotások (Ara Pacis Augustae)</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	elégia, Ara Pacis Augustae, pax, személytelen igék, Eiréné, Tibullus, propertius, Gallus, Ovidius, Janus Pannonius, Radnóti, Csokonai	

Tematikai egység	VIII. Keresztény örökség	Órakeret 10
Előzetes tudás	Az alapvető mondattani jellegzetességek felismerése és elemzése. Egyszerű latin mondatok és ezekből épülő rövid szövegek önálló alkotása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egyházi latin nyelv alapvető sajátosságainak megismertetése. Eredeti latin szövegek önálló olvastatása, szabatos magyar fordíttatása tanári segítséggel vagy megfelelő kommentárral. Az európaiság gyökereinek mélyebb ismerete a tárgyalt szerzők és szövegek jelentőségét értékelve.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Az alárendelő mondatok ismétlése (pl. cum, quod kötőszó). Az oratio recta és obliqua értelmezése (párhuzam az élő idegen nyelvekkel).</p> <p>Szövegfeldolgozás: Válogatás az ókeresztény irodalomból. Pl. Vulgata: Magnificat (Luc. 1:46-55) Crucifixio (Luc. 23: 33-49) Augustinus Aurelius: Megtérés (Confessiones VIII., 12, 28-30.) Ambrosius: Hymnus II Liturgia: Symbolum Apostolicum, Requiem, Ordinarium Missae</p> <p>Liturgikus zene (gregorián...)</p> <p>Művelődés: Az ókeresztény irodalom (a latin liturgia, Aurelius Augustinus jelentősége az európai vallás- és művelődéstörténetben).</p> <p>IKT eszközök alkalmazása: egyházi zene, képzőművészeti alkotások, irodalmi hatások bemutatása</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az egyházi latin nyelv szerepe. Szavak eredete, párhuzamok keresése a szavak jelentésében.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> szavak, kifejezések továbbélése, leánynyelvek szóhasználata.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Római történelem Augustus korától a Nyugat-Római Birodalom bukásáig.</p> <p><i>Etika:</i> A lelkiismeret szabadsága és a személy erkölcsi felelőssége. A valláserkölc értékei.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zeneművek hallgatása.</p> <p><i>Informatika:</i> tartalom keresése az interneten; internetes szótárak használata; az IKT használata.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Credo, Kyrie, Gloria, Agnus Dei, "tolle, lege", Biblia

Tematikai egység	IX. Középkori és reneszánsz latinság	Órakeret 10
Előzetes tudás	A tanult szókinccs ismerete, használata. Irodalmi művek értelmezésének módszertana.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A teljes szókinccs elsajátíttatása, alkalmazása. Az európaiság gyökereinek mélyebb megértése a tárgyalt szerzők hatását értékelve. A görög-római kultúra magyar művelődésben betöltött hatásának értékelésére és megbecsülésére nevelés.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Az alárendelő mondatok ismétlése (pl. feltételes és vonatkozó mellékmondatok)</p> <p>Szövegfeldolgozás: Válogatás középkori szövegekből. Érdekes a középkori magyar irodalom és történelem órai forrásokkal összehangolni, így akár a bilinguis szövegolvasás gyakoroltatható.</p> <p>Pl. Decreta Stephani Regis: De observatione dominici diei (I. VIII.), De strigis (I. XXXIII.), Bulla Aurea Andreae II. regis Hungariae MCCXXII: De iure resistendi, Anonymus (P. Magister): Quare Hungari dicitur? (Gesta Hungarorum 2.), De Almo primo duce (Gesta Hungarorum 3), Chronicon Pictum: Corona et gladius (92.), Petrus Abaelardus: Sabbato ad vespas hymnus, Thomas Aquinas: Lauda, Sion, Carmina Burana: O Fortuna (I. 171.), Tempus est iocundum (1. 791.) Válogatás Janus Pannonius verseiből. Pl. Qualem optat amicam (Epigrammata 140.), Laus Pannoniae (Epigrammata 362.), Pro pace (Epigrammata 459.), De Laurentio Valla (Epigrammata 331.), De amygdala in Pannonia nata (Epigrammata 427.), Janus Pannonius moriens (Epigrammata 462.)</p> <p>Válogatás későbbi latin nyelvű irodalomból. Pl. Forgách Ferenc: <i>Eger védelme 1552-ben. Bornemissza Gergely találmánya</i>, II. Rákóczi Ferenc: <i>Surgens e lecto. (Aspirationes principis Christiani)</i></p> <p>Művelődés: A magyarországi latinság (középkori költemények és Janus Pannonius versei, oklevelekből és történeti művekből vett részletek elemzése, a latin nyelv változása az olvasott részletek tükrében).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az antik műveltség átörökítése. Vers- és prózaelemzés, irodalmi alkotások befogadása. Stílus és mondanivaló kapcsolata. A műfordítás problémái.</p> <p><i>I</i> <i>degen nyelvek:</i> szavak, kifejezések továbbélése, leánynyelvek szóhasználata.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Európai és magyar művelődéstörténet a későókortól napjainkig. Középkori magyar történelem forrásai.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Ora et labora, középkor, reneszánsz</p>

A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret a 12. évfolyamon:

Tematikai egység	X. Nyelvtani jelenségek, egyházi szövegek, Horatius hatása a magyar irodalom	(Szabad) Órakeret 10
Előzetes tudás	9-11. évfolyam teljes nyelvtani anyaga igeneves szerkezetekkel együtt, alapvető kultur- és művelődéstörténeti ismeretek a korábban tanult tananyaghoz kapcsolódóan. Egyházi és nem egyházi szövegek nyelvezetének ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A latin nyelv nyelvtani jelenségeinek sokoldalú feldolgoztatása, elmélyítése. A latin mondatok elemezése, az áttekintő, a rendszerező és a szintetizáló képesség fejlesztése. A latin nyelv más tantárgyakkal való kapcsolatának keresése, sokszínűségének bemutatása, egyházi vonatkozás hangsúlyozása, példákkal való szemléltetése, erkölcsi érzék fejlesztése a Biblián és Horatius művein keresztül	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Grammatikai ismeretek: Ismétlés: a szöveghez kapcsolódó alaktani és mondattani ismeretek. Egyházi és nem egyházi szövegek összehasonlítása, elemzése. Fordítási készség mélyítése</p> <p>Szövegfeldolgozás: Horatius ódáinak elemzése (I. 9.; I. 11.; II. 10.; III. 9.) Bibliai szövegrészek: Szeretet- himnusz (1 Kor 13, 1-13.) Imák, latin egyházi énekek (gregorián): Te Deum</p> <p>Művelődés: Horatius hatás a magyar irodalomban (Berzsenyi Dániel verseinek összehasonlítása Horatius műveivel) Horatius megzenésített versei. Egyházi latin énekek, gregorián zenehallgatás, kottaolvasás.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom, világirodalom:</i> A latin nyelv hatása az európai irodalomra (az antik hagyomány követői)</p> <p><i>Etika:</i> - az élet tisztelete - a helyes mérték megtalálása - a szeretet fontossága életünkben</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a feldolgozott témák megjelenítése az európai művészetben.</p> <p><i>Informatika:</i> keresés az interneten.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Biblia, Vulgata, Horatius, aurea mediocritas, carpe diem, gregorián zene, Te Deum	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén	<p>A tanulók váljanak képessé ismeretlen szövegben található alaktani, mondattani és szövegszerkesztési jelenségek felismerésére és magyarázatára, majd fordítására.</p> <p>Legyenek képesek szótárt használva ismeretlen latin szöveget jó magyarsággal lefordítani.</p> <p>Tudják rendszerezni, értelmezni és értékelni a szövegek tartalmi hangsúlyait, főbb információit.</p> <p>A tanulók törekedjenek a római irodalom értékeinek megbecsülésére, az európai és a magyar hagyományok tiszteletére.</p>	